

Drs. W.P. Davidse

No. 5.70

Ir. J.G.P. Smit

Drs. W. Smit

DE VISSERIJ IN FRANKRIJK

ONTWIKKELINGEN, STRUCTUUR EN POSITIE
VAN DE FRANSE VISSERIJ IN EG-VERBAND

April 1982

SIGN: L26-5.70
EX. NO: A
MLV: 8223211

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw

164479

Referaat

DE VISSERIJ IN FRANKRIJK

Davidse W.P

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut 1982

75 p., 28 tabellen

De Franse visserij neemt in EG verband de eerste plaats in, gemeten naar de hoogte van de totale aanvoerwaarde (f 2,1 miljard in 1980). Een vloot van ongeveer 11000 schepen zorgt voor een aanvoer van ongeveer 700.000 ton. De schelpdiercultuur (oesters en mosselen) die een produktiewaarde levert van ongeveer f 360 mln zijn hierbij inbegrepen. De visserij in rederij verband die aan het eind van 1980 217 schepen telde is in de afgelopen 10 jaar aanzienlijk in omvang afgenomen. Dit geldt het meest voor de grote zeevisserij en de verre visserij die sterk werden getroffen door vangstbeperkende maatregelen en stijgingen van de gasolieprijs. Als gevolg van deze ontwikkelingen is de kustvisserij ("pêche artisanale") een groter gedeelte van de totale aanvoer gaan verzorgen (57% in 1980 tegenover 47% in 1973).

Evenals Nederland is Frankrijk een uitgesproken voorstander van vrije toegang tot de EG wateren. Dit vloeit voort uit het gegeven dat de reders uit Boulogne en Lorient en ook de langoustinevissers uit Bretagne het grootste gedeelte van hun aanvoer verkrijgen uit de Britse wateren.

Aanrakingsvlakken tussen de Nederlandse en Franse visserijwereld liggen niet in de eerste plaats op het gebied van de vangst, doch op handelsgebied. Frankrijk, dat het belangrijkste visimporterende land van de EG is, is één van onze voornaamste afnemers van vis en visprodukten. Na toetreding van Denemarken en Groot-Brittannië in de EG heeft Nederland ten opzichte van deze twee landen terrein verloren op de Franse vismarkt.

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
SAMENVATTING	7
1. ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE FRANSE VISSERIJ	11
1.1 De vloot	11
1.2 De verschillende takken van visserij	11
1.3 Aanvoer en aanvoerwaarde	14
2. TAKKEN VAN VISSERIJ	20
2.1 Verre visserij	20
2.2 Visserij op verse vis	20
2.3 Kustvisserij	30
2.4 Tonijnvisserij	35
2.5 Schelpdierencultuur	38
3. ORGANISATIESTRUCTUUR VAN DE FRANSE VISSERIJ	42
3.1 De overheid en de visserij	42
3.2 Fonds d'Intervention et d'Organisation des Produits de la Pêche Maritime et de la Conchyliculture (FIOM)	45
3.3 Comité Central des Pêches Maritimes	46
3.4 De producentenorganisaties	48
3.5 Coöperaties op het gebied van de visserij	49
3.6 De beroepsorganisaties	51
3.7 Overige organisaties die een rol spelen in de Franse visserij	52
4. DE FRANSE VISSERIJ IN DE EUROPESE GEMEENSCHAP	54
4.1 De Franse visserij ten opzichte van die in de andere lidstaten	54
4.2 Standpunten en belangen	56
5. HANDEL, VERWERKING EN AFZET NAAR DE CONSUMENT	61
5.1 Assortiment	61
5.2 Marktstructuur	62
5.3 Nederlandse producten op de Franse markt	64
SUMMARY	68
BIJLAGEN	
1. Programma's van de studiereizen	73
2. Vlootoverzicht uit " Statistique des Pêches Maritimes"	74
3. Voorbeeld van de financiering van een schip ten behoefte van de kustvisserij	76

Woord vooraf

De Nederlandse zeevisserij neemt een tamelijk bescheiden positie in in het geheel van de Europese Gemeenschap. De consequentie hiervan is dat ontwikkelingen in de visserij van andere EG landen alsmede de belangen van die landen, van invloed zullen zijn op de positie van de Nederlandse zeevisserij. Hierbij komt dat Nederland een visexporterend land is. In verband hiermede is een orientatie op de ontwikkelingen op visserijgebied in de ons omringende landen van veel belang.

Vanuit deze achtergrond worden door medewerkers van de afdeling Visserij en Bosbouw regelmatig studies verricht naar ontwikkelingen in en de structuur van de visserij in andere EG landen. In het verleden zijn in dit kader rapporten uitgebracht over de Deense en Noorse visserij (no. 5.25 en 5.31).

Dit rapport over de Franse visserij moet worden gezien als een vervolg op deze landenstudies. Gezien de grote betekenis als importeur van vis en visprodukten en de vooraanstaande plaats als visserijland binnen de EG is kennisneming van de Franse situatie van bijzonder belang. Tijdens twee studiereizen werd inzicht verkregen in de belangrijkste aspecten van de Franse visserij. Gesprekken met vertegenwoordigers van overheid en bedrijfsleven in Parijs, Normandië en Bretagne leverden een goede inzicht op in de structuur en in de belangen van de Franse visserij. Deze informatie werd aangevuld met een literatuurstudie, die werd gebaseerd op het visserijtijdschrift "France Pêche", de publikaties van de Franse Redersvereniging (de "Union des Armateurs") en op de Franse nationale visserij-statistieken.

Bij het voorbereiden van de studiereizen werd veel medewerking verkregen van de Nederlandse landbouwwattaché in Parijs, die bemiddeling verleende bij het maken van afspraken met te bezoeken personen en instanties. Een woord van dank aan mevrouw Suter, die deze afspraken maakte, is in dit verband op zijn plaats.

De Directeur

J. de Veer

Den Haag, april 1982

Samenvatting

Vlootomvang en aanvoer

In het geheel van de Franse visserij neemt de zogenaamde kustvisserij ("pêche artisanale") een belangrijke plaats in. Van de in totaal ongeveer 11.000 schepen die de Franse visserij aan het eind van 1980 telde behoorden slechts 217 schepen niet tot deze kustvisserij. Deze grote(re) schepen vormen tezamen de vloot van de "pêche industrielle", de visserij in rederijverband. Deze "pêche industrielle" kan weer onderverdeeld worden in de grote zeevisserij, de tonijnvisserij en de verre visserij. De eerste en laatst genoemde tak van visserij zijn in het afgelopen decennium belangrijk in betekenis teruggelopen. In beide gevallen waren de oorzaken, in meer of mindere mate: vangstbeperkende maatregelen in EG-verband en door Derde landen, ongunstige prijsontwikkelingen voor belangrijke vissoorten en de prijsstijging van gasolie.

De vloot van de grote zeevisserij, ook wel aangeduid met "pêche fraiche" maakte het grootste gedeelte uit van de visserij in rederij verband (185 van de 217 schepen). De vloot van deze "pêche fraiche" bestaat enerzijds uit verse vistrawlers, waarmee wordt gevist op rondvis (koolvis, kabeljauw, wijting) in de wateren bij Schotland, de Hebriden en de Far-Or. Boulogne en Lorient zijn de thuishavens voor deze trawlers. Anderzijds wordt met schepen van de "pêche fraiche" in belangrijke mate gevist op platvis in de wateren ten zuiden van Ierland en Engeland, vanuit Concarneau en Lorient.

De tonijnvisserij, die aan het einde van 1980 23 schepen telde, van 856 brt. gemiddeld, heeft zich behoorlijk kunnen handhaven. Deze vloot opereert grotendeels in de wateren ten westen van Afrika en zorgt voor ongeveer 12% van de waarde van de Franse visaanvoer (excl. schelpdierencultuur).

Tegenover de neergang van de visserij in rederijverband staat een toegenomen betekenis van de kustvisserij. Het aandeel van deze kleine visserij in het totaal van de Franse aanvoer bedroeg in 1980 57% tegenover 47% aan het einde van 1973. Hierbij zijn de schelpdierencultures nog niet meegerekend. De belangrijkste aanvoerhaven van de artisanale visserij is Le Guilvinec met een aanvoerwaarde van ongeveer f 65 mln. in 1980. De staat van ontwikkeling van de kustvisserij loopt sterk uiteen. In sommige plaatsen zoals in Etaples nabij Boulogne bestaat een bloeiende kustvisserij met een goede walorganisatie, die in hoofdzaak wordt gevormd door de coöperaties, waarvan de afzetcoöperatie in Etaples een actieve rol speelt. Er zijn echter ook plaatsen, zoals Honfleur, waar de kustvisserij wordt uitgeoefend onder naar Nederlandse begrippen primitieve omstandigheden.

De schelpdierencultuur, met name de mosselcultuur heeft zich eveneens gunstig ontwikkeld in de zeventiger jaren. De totale

aanvoer van oesters en mosselen bedroeg in 1980 ca 172 mln. kg tegenover 113 mln. kg in 1973. Oesters vormen naar waarde gezien, het belangrijkste produkt van de Franse visserij (f 268,- mln in 1980).

De resultante van de ontwikkelingen in de afzonderlijke takken van visserij was een betrekkelijk stabiel aanvoerverloop (rond 700.000 ton) gedurende de periode 1973 tot en met 1980 voor de Franse visserij als geheel (incl. schelpdiercultures). De totale waarde van deze aangevoerde vis, schaal- en schelpdieren steeg van ruim f 1 miljard in 1973 tot 2,1 miljard in 1980.

De Franse visserij in Europees verband

Met de totale aanvoerwaarde van f 2,1 miljard staat de Franse visserij op de eerste plaats van de EG landen, boven Italië met een visopbrengst van ongeveer f 1,5 miljard. Groot-Britannië (f 1,1 miljard) en Denemarken (f 950 mln) nemen op deze waarde-ranglijst respectievelijk de derde en vierde plaats in. De aangevoerde hoeveelheid van ongeveer 700.000 ton door de Franse visserij betekent na Denemarken (2 miljard ton) en Groot-Brittanië (800.000 ton) een derde plaats naar hoeveelheid bezien. Hieruit blijkt een belangrijk kenmerk van de Franse visserij: de hoge gemiddelde prijs van de aangevoerde produkten. Niet alleen de hiervoor genoemde oesters zorgen hiervoor, doch ook tonijn, heek en langoustines naar waarde respectievelijk de tweede, derde en vijfde vissoort van de Franse visserij. Evenals Nederland is Frankrijk een sterk voorstander van vrije toegang tot de wateren van de Europese Gemeenschap. Deze vrije toegang is in het belang van de langoustinevissers uit Bretagne, die veel onder de Engelse kust vissen en ook voor de reders uit Boulogne en Lorient. Evenals andere landen uit de EG heeft de Franse visserij moeite om de vastgestelde quota en andere spelregels van het EG-visserijbeleid na te leven. Van deze toegestane vangsthoeveelheid is die voor koolvis, één van de belangrijkste vissoorten van de visserij ter verse, het meest beperkt ten opzichte van de vangsten in het verleden. Er bestaat hiervoor een vangstbeperking met gelimiteerde hoeveelheden per aanvoerhaven; de registratie van deze vangstbeperking is in handen van het bedrijfsleven, waarbij naleving van quota overigens niet wordt gecontroleerd.

Organisatie van de Franse visserij en relatie met de overheid

De Franse visserij kent een pyramidale opbouw met aan de basis in de verschillende vissersplaatsen het zogenaamde "Comité local". Een "Comité" bestaat uit vertegenwoordigers van aanvoer, handel en verwerking. Een volgende stap vormen de "Comités régionaux" en aan de top bestaan de "Comités interprofessionnels" en het "Comité Central". In dit laatst genoemd orgaan hebben de vertegenwoordigers van de verschillende beroepsorganisaties zitting: voor de rederijen de "Union des Armateurs" en voor de artisanale visserij de vertegenwoordigers van de coöperaties, terwijl de belangen van de

artisanale visserij in veel gevallen ook worden behartigd door de vertegenwoordigers van de "Comités Locaux". De "comités inter-professionnels" zijn per vissoort georganiseerd en hebben onder andere tot taak het treffen van vangstregulerende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het openstellen van de visserij op een bepaalde soort.

Tijdens de studiereizen, die door enkele medewerkers van de afdeling visserij in 1978 en 1979 werden gemaakt, kon worden geconstateerd dat de betekenis van deze organisatiestructuur van plaats tot plaats verschilt. Er zijn visserijplaatsen waarin het "Comité Local" zeer actief is in het stimuleren van de visserij, terwijl het ook voorkomt dat het "Comité Local" een min of meer slapende organisatie is. De indruk bestaat dat in deze gevallen de beroepsorganisatie meer op de voorgrond treedt dan het "Comité Local".

In het kader van de organisatiestructuur moet ook worden genoemd de FIOM (Fonds d'Intervention et d'organisation des Marchés des produits de la pêche maritime et de la conchyliculture). Dit is een semi-overheidsinstelling, die enerzijds wordt gesubsidieerd door de overheid en anderzijds inkomsten verkrijgt middels heffingen die door het bedrijfsleven worden betaald. Het FIOM verleent verschillende subsidies onder andere ten behoeve van het in stand houden van minimum-prijsregelingen, de financiering van voorraden en ook wel in de exploitatiesfeer van de schepen.

Het visserijbeleid van overheidswege wordt uitgevoerd door de "Direction des Pêches Maritimes", die eerst restoreerde onder het Ministerie van Transport, doch nu is opgenomen in het nieuw gecreëerde "Ministre de la Mer". Voor 1981 bedroeg het overheidsbudget voor de visserij in eerste instantie ruim f 150 mln, hetgeen door de nieuwe Franse Minister le Pensec met nog eens f 26,5 mln is verhoogd. Een groot gedeelte van deze verhoging is bestemd voor het verdubbelen van de gasoliesubsidie van 10,5 tot 21 centimes per liter. Een belangrijk motief voor steunverlening door de overheid aan de eigen visserij is het verminderen van het steeds groter wordende import-tekort.

Handel en verwerking

De Franse invoer van vis en visprodukten is naar de waarde ervan gezien, bijzonder sterk toegenomen in verhouding tot de eigen aanvoer. Terwijl in 1965 deze invoer nog slechts 34% uitmaakte van de aanvoerwaarde was dit percentage in 1980 gestegen tot ongeveer 115. Tegenover een invoerwaarde van ruim f 2,4 mrd in 1980 stond een exportopbrengst in dat jaar van f 600,- mln. In het verband van de negen EG-landen is Denemarken de voornaamste leverancier voor Frankrijk, terwijl Nederland hierbij de derde plaats inneemt. Vanuit de Nederlandse visexport gezien is Frankrijk de derde afnemer na België en West-Duitsland.

Het visverbruik ligt in Frankrijk enigszins hoger dan in Nederland (ongeveer 13,5 tegenover 12,5 kilogram per hoofd per jaar). Het grootst gedeelte van deze consumptie bestaat uit verse

vis, terwijl voorts de consumptie van schaal- en schelpdieren van belang is. De marktstructuur voor vis en visprodukten wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een groot aantal locale of regionale deelmarkten. Dit kan er de oorzaak van zijn dat de aangevoerde vis niet goed doorstroomt naar de grote steden, met name Parijs. De indruk bestaat dat moderne groothandelsbedrijven in deze steden hun vis veeleer kopen van grote buitenlandse exporteurs dan van binnenlandse leveranciers.

1. Algemeen overzicht van de Franse visserij

1.1 De vloot

Het beeld van de Franse visserij wordt, wat het aantal schepen betreft, volledig gedomineerd door de kustvisserij ("pêche artisanale"). Aan het eind van 1979 telde de Franse vissersvloot in totaal 11.118 schepen 1), waarvan verreweg het grootste gedeelte (10.820 schepen) tot deze kustvisserij kunnen worden gerekend. Van het totale bruto-registertonnage van de Franse vloot (197.780 per ultimo 1979) kan bijna de helft worden toegerekend aan de kustvissersvaartuigen. Hierbij moet opgemerkt worden dat er geen nauwkeurige afgrenzing te maken valt van de kustvisserij ten opzichte van de overige visserijen. In de Franse overheidsstatistiek en ook door de Franse redersvereniging wordt het onderscheid gelegd bij 100 brt. Er zijn echter slechts weinig schepen van de kustvisserij waarvan de tonnenmaat deze grens benadert, aangezien 90% van de categorie schepen beneden 100 brt slechts een tonnage heeft van 25 of minder.

Het belangrijkste onderscheid in de Franse visserij kan gemaakt worden tussen de genoemde "pêche artisanale" en de "pêche (semi)-industriële". Deze (semi)-industriële visserij heeft behalve de omvang van de schepen als belangrijkste kenmerk de exploitatie van de schepen in rederijverband. De industriële visserij kan weer onderscheiden worden in de grote en semi-grote zeevisserij (in totaliteit ook wel aangeduid met "pêche fraîche"), de verre visserij en de tonijnvisserij.

In tabel 1.1 wordt een overzicht gegeven van de Franse vissersvloot per 31 december 1979.

1.2 De verschillende takken van visserij

In deze paragraaf zullen een aantal belangrijke kenmerken en ontwikkelingen van de verschillende takken van visserij in het kort worden besproken.

De kustvisserij

Deze tak van visserij is de afgelopen jaren een steeds belangrijker plaats gaan innemen in het geheel van de Franse visserij.

In 1973 was van de totale Franse visaanvoer van 569.000 ton 2) 47% afkomstig van de kustvisserij 2). Dit percentage was in 1980 bij een totale aanvoer van 529.000 ton, gestegen tot 57. Naar waar-

1) Review of fisheries in OECD member countries, 1979 pag. 92.

2) Exclusief de schelpdiercultures.

Tabel 1.1 De vloot van de Franse visserij per ultimo 1979

	Totaal	waarvan thuishaven in de regio ¹⁾		
		Bretagne	Middellandse zee-kust	Zuidwest-kust
Artisanale visserij				
0 - 49,9 brt	10699			
50 - 99,9 brt	121			
Totaal	10820	4718	2842	2155
Industriële visserij				
		waarvan thuishaven:		
a) (Semi)Grote zeevisserij		Lorient ²⁾	Concarneau	Boulogne
100 - 299 brt	127	44	45	11
300 - 499 brt	28	5	4	10
500 brt en meer	41	21		19
	196	70	49	40
b) Diepvriestonijnschepen				
500 - 999 brt	17	-	14	-
1000 - 1499 brt	3	-	3	-
	23	-	19	-
c) Verre visserij		waarvan thuishaven:		
		Bordeaux	St.Malo	Fécamp
1000 - 1599 brt	10	5	3	2
2200 - 2399 brt	3	-	3	-
	13	5	6	2

1) De aantallen per regio hebben betrekking op het tijdstip 31 december 1977

2) In deze aantallen van Lorient zijn ook de schepen uit het nabijgelegen Etel begrepen (44 per ult. 1979)

Bron: Statistique des Pêches Maritimes
France Pêche
Jaarboek van de Franse Redersvereniging

de gerekend is dit aandeel van de kustvisserij zelfs nog hoger, namelijk 69% van de totale Franse aanvoerwaarde van ruim f 1,7 miljard in 1980 1)

Binnen de kustvisserij kunnen verschillende uiteenlopende visserijen onderscheiden worden, zoals de visserij op rondvis en op fijne vissoorten, de garnalenvisserij en de visserij op St. Jacobs-schelpen. Tenslotte kunnen ook de oester- en mosselcultuur tot de artisanale visserij worden gerekend.

In de Franse aanvoerstatistieken worden deze schelpdiercultures steeds apart vermeld, zodat hun betekenis goed kan worden weergegeven: In totaal zorgden deze cultures in 1980 voor een produktiewaarde van f 363 mln., hetgeen ruim 17% uitmaakt van de totale Franse produktiewaarde van vis en schelpdieren.

De kustvisserij vertoont grote verschillen in de Franse regio's. In Bretagne zijn de meeste schepjes geconcentreerd, zoals blijkt uit tabel 1.1. De verschillende aspecten van kustvisserij worden in hoofdstuk 2 paragraaf 3 uitvoeriger besproken.

De visserij in rederijverband ("pêche industrielle")

Zoals in paragraaf 1 werd vermeld kunnen bij de visserij in rederijverband 3 sterk verschillende takken van visserij worden onderscheiden:

a De (semi)- grote zeevisserij, die ook wel wordt aangeduid met "pêche fraiche". De aanvoer van verse vis door schepen die varen in rederijverband is het gemeenschappelijk kenmerk van de middelgrote en grote zeevisserij. De trawlers van de grote zeevisserij zijn vergelijkbaar met de moderne trawlers van de Nederlandse grote zeevisserij. Het zijn overwegend moderne hektrawlers met een motorvermogen van rond 2000 pk en een lengte van ongeveer 54 meter. Deze schepen, die hoofdzakelijk Boulogne en Lorient als thuishaven hebben, worden voornamelijk ingezet voor de visserij op rondvis (koolvis, wijting, kabeljauw).

De vangsten zijn afkomstig uit de Noordelijke Noordzee, ten hoogste van Schotland en de Far Õr. Voorts wordt een belangrijk gedeelte van de vis gevangen ten noorden en ten westen van de Hebriden.

De schepen van de middelgrote zeevisserij zijn meer vergelijkbaar met middelgrote en grotere Nederlandse kotters, zij het dat de boomkorvisserij niet uitgeoefend wordt. Enige overeenkomst is nog wel het meer gespecialiseerd zijn op platvis, waar schol (cardine) de belangrijkste vissoort is. Deze specialisatie gaat echter minder ver dan die bij de Nederlandse kotters, aangezien rondvis en makreel ook in belangrijke mate in de vangst zijn vertegenwoordigd.

De "middelslag" trawlers zijn hoofdzakelijk geconcentreerd in

1) Als (norm) koers voor de Franse franc is in dit rapport steeds gerekend met de koers 1 F frs = f 0,50.

Lorient en Concarneau. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de schepen die Lorient als thuishaven hebben voor een belangrijk gedeelte toebehoren aan rederijen in het nabijgelegen Etel, waaruit ook de bemanningen afkomstig zijn. De "midden-slag" trawlers hebben hun visgronden hoofdzakelijk in de wateren ten zuiden van Engeland en Ierland.

- b. De 23 diepvriestonijnschepen hebben zoals blijkt uit tabel 1.1 hun thuishaven grotendeels in Concarneau. Het woord thuishaven heeft hier een andere betekenis dan gewoonlijk in de visserij, aangezien de meeste schepen slechts om de 4 jaar in Concarneau arriveren voor een algehele revisie. Gedurende 4 jaar verblijven deze purse-seine trawlers in de Afrikaanse wateren.
- c. De vloot van de verre visserij ("grande pêche") is de afgelopen jaren sterk in aantal gedaald. Aan het eind van 1970 telde deze vloot nog 28 schepen. De vermindering met per saldo 15 schepen tot 13 per ultimo 1979 was het gevolg van het uit de vaart nemen van schepen die deelnamen aan de visserij ter zoute. Het aantal diepvriestrawlers bleef gedurende deze periode vrij stabiel (een daling van 15 naar 13.) Veruit de belangrijkste vissoort voor de vloot van de verre visserij is kabeljauw, die gevangen wordt in de Canadese en Noorse wateren.

1.3 Aanvoer en aanvoerwaarde van de Franse visserij

1.3.1 De totaalcijfers

Tabel 1.2 toont de totale aanvoer en aanvoerwaarde van de Franse visserij, alsmede de samenstelling ervan, voor drie jaren. Wanneer de aanvoer van de Franse visserij over een periode van 20 jaar wordt bezien, dan blijkt deze aanvoer betrekkelijk stabiel te zijn. In 1958 werd in totaal ongeveer 550.000 ton aangevoerd, waarna in 1961 het aanvoercijfer boven 600.000 uitkwam. Sinds dit laatste jaar werd steeds tussen de 600.000 en 700.000 ton aangevoerd, met hoogtepunten in 1966 en 1977. De crisis die in 1973 in de internationale visserijwereld intrad wordt in deze cijfers van de totale aanvoer nauwelijks weerspiegeld. Er trad enige teruggang op in de aanvoer na 1973, (1974 tot en met 1976). In 1977 bereikte de aanvoer weer een hoogtepunt met ruim 699.000 ton. In 1979 was de aanvoer (685.000 ton). Slechts weinig lager dus dan dit, over een langere periode bezien, hoge niveau, terwijl 1980 met 711.000 ton een record aanvoer te zien geeft. Een teruggang valt te constateren bij de aanvoer van verse vis, die in 1980 ruim 53% uitmaakte van de totale aanvoer in dat jaar.

In 1973 bereikte de aanvoer van verse vis een hoogtepunt met een hoeveelheid van ruim 415.000 ton, om met een onderbreking in

1976, steeds te dalen tot bijna 374.000 ton in 1979. Het jaar 1980 geeft voor deze aanvoer weer enige toename te zien (tot 380.000 ton). Wanneer de daling voor deze aanvoer van verse vis nader wordt geanalyseerd blijkt dat deze geheel moet worden toegeschreven aan de geringere vangsten van de schepen boven 100 brt. ("pêche (semi)-industrielle"). De aanvoer van deze vloot was in 1977 18% lager dan in 1973, terwijl de kustvisserij over deze periode een stijging van 3% wist te realiseren. Deze ontwikkelingen dienen bezien te worden tegen de achtergrond van de kleiner geworden vloot van de (semi)-grote zeevisserij bij een op peil gebleven vlootomvang voor de kustvisserij.

Tegenover een verminderde aanvoer van de zeevisserij als geheel staat blijkens tabel 1.2 een toegenomen produktie van de schelpdiercultuur (oesters en mosselen). Als geheel lag deze pro-

Tabel 1.2 Aanvoer en waarde van de Franse visserij

	Aanvoer			Waarde 1)		
	1973	1979	1980	1973	1979	1980
	(x1000 ton)			(x f 1 mln)		
Zeevisserij						
Verse vis	415,3	373,8	380,2	555,6	1022,5	1121,9
Bevroren vis	57,0	64,0	74,1	92,2	173,2	243,9
Gezouten vis	6,6	1,1	1,3	12,0	4,2	5,6
Schaaldieren	29,3	28,7	29,4	103,4	195,4	217,6
Schelpdieren 2)	43,6	34,6	34,2	54,2	90,1	107,1
Overige	17,5	8,7	9,7	22,6	31,8	37,3
Totaal zeevisserij	569,3	510,9	528,9	840,0	1517,2	1733,4
Schelpdiercultuur						
Oesters	72,0	101,6	99,3	192,0	274,6	268,1
Mosselen	41,0	61,9	72,8	28,7	79,5	94,6
Totaal	113,0	163,5	172,1	220,7	354,1	362,7
Algencultuur	13,7	10,5	9,8	3,1	4,1	4,2
Totaal generaal	696,0	684,9	710,8	1063,8	1875,4	2100,3

- 1) Als (norm) koers voor de Franse franc wordt steeds gerekend: 1 Ffrs. = f 0,50
- 2) Excl. mossels en oesters, hoofdzakelijk St. Jacobschelpen

Bron: "France Pêche", juni-nummers 1974, 1980 en 1981.

duktie in 1980 52% boven die in 1973.

De totale waarde van de Franse aanvoer vertoont een gunstige ontwikkeling. Sinds 1973 steeg deze waarde met bijna 11% per jaar gemiddeld. Alleen in 1975 trad een daling op met ongeveer 3%. Wanneer de aanvoerwaarde wordt gecorrigeerd voor de opgetreden inflatie blijkt echter nauwelijks sprake te zijn van een stijging sinds 1973.

1.3.2 De betekenis van de afzonderlijke vissoorten

Tabel 1.3 Aanvoer en waarde per vissoort (1980)

	Aanvoer	Waarde	Vershil in waarde 80:79 (%)
	(x1000 ton)	x f1 mln	
Oesters	99,3	268,1	- 2,4
Tonijn	68,8	209,2	+29,6
Heek	22,8	160,0	+18,8
Kabeljauw	34,1 1)	135,7	+21,7
Mosselen	72,8	94,6	+19,0
Langoustines	9,8	94,5	+ 9,1
Koolvis	46,4	88,3	- 5,1
Hozemond	18,2	84,6	+25,1
Wijting	38,6	69,2	- 0,5
Tong	4,5	66,7	+22,1
St.Jacobsschelpen	16,1	65,3	+16,8

1) Waarvan 11.250 ton diepgevroren filets; vangstgewicht kabeljauw: 61.895 ton

Bron: France Pêche

Beziat men de afzonderlijke produkten (incl. die van de schelpdiercultuur) dan blijkt dat de oesters zowel naar hoeveelheid als naar waarde de belangrijkste bijdrage leveren aan de totaalcijfers voor de Franse visserij, gevolgd door de tonijn (tabel 1.3). Vervolgens moeten heek, kabeljauw, mosselen en langoustines worden genoemd in volgorde van de aanvoerwaarde in 1980. Tong was in 1980 de belangrijkste platvissoort met een besomming van f 66,7 mln. Wanneer dit aanvoerbeeld wordt vergeleken met de betekenis van de verschillende vissoorten in 1973 dan blijkt dat de tonijn een grotere plaats is gaan innemen. De produktie van deze vissoort werd bijna verdubbeld, terwijl de tonijn naar waarde het voornaamste produkt is geworden, na de oesters.

In 1973 was kabeljauw na de oesters de belangrijkste soort.

Er zijn sinds 1973 geen belangrijke veranderingen opgetreden in de overige soorten, met uitzondering van de haring, die in 1980 in het aanvoerbeeld voor de 20 belangrijkste soorten is verdwenen. In 1973 werd een hoeveelheid van 28.800 ton haring aangevoerd waarvan de waarde f 17,5 mln. bedroeg.

1.3.3 De betekenis van de verschillende aanvoerhavens

Tabel 1.4 De belangrijkste Franse aanvoerhavens in 1980

	Aanvoer (ton)	Waarde (x f1 mln)	Vershil in waarde 80:79 (%)
Lorient	66437	187,5	+ 8,4
Boulogne	114863	185,8	+ 0,2
Concarneau	32801	109,6	+ 3,0
Le Guilvinec	17328	74,9	+19,3
Les Sables d'Olonne	10278	55,4	+17,8
Douarnenez	16164	49,1	+10,1
La Rochelle	8475	47,4	+ 6,8
Saint-Guénolé	8484	42,2	+ 4,5
Loctudy	7065	37,4	+23,2
Dieppe	12229	37,3	+31,3

Bron: France Pêche, februari 1981

Tabel 1.4 geeft een overzicht van de tien belangrijkste Franse aanvoerhavens. Wanneer de aangevoerde hoeveelheid per haven in 1980 wordt vergeleken met die in 1973 komen de ontwikkelingen die in de Franse visserij sinds dit jaar zijn opgetreden duidelijk naar voren. De afslagen waar de grote zeevisserij en de middenslagvisserij zijn produkten aanvoert (in Boulogne, Lorient en Concarneau) geven gedurende de afgelopen 6 jaar een aanmerkelijke aanvoervermindering te zien: Boulogne met 17%, Lorient en Concarneau met respectievelijk 10 en 22%. Daarentegen was de aanvoer in Le Guilvinec, de belangrijkste aanvoerhaven voor de kustvisserij, in 1979 18% hoger dan in 1973. Voorts zijn uit de ranglijst van de eerste vijftien havens in 1980 St.Malo en Fécamp verdwenen; in 1973 namen deze havens respectievelijk nog de zevende en negende plaats in. Hieraan ligt de ernstige achteruitgang van de Franse verre visserij ten grondslag. Uit de percentages in de laatste kolom van tabel 1.4 blijkt voorts dat 1980 voor de kustvissers een beter jaar was dan voor de visserij in rederijverband.

1.3.4 De regionale verdeling van aanvoer en aanvoerwaarde

Tenslotte is in tabel 1.5 de regionale verdeling weergegeven van de Franse aanvoer en aanvoerwaarde. De zuidkust van Bretagne is het belangrijkste visserijdistrict, vooral naar waarde gezien.

Tabel 1.5 Regionale verdeling van de Franse aanvoer (1979)

	Hoeveel- heid 1) (ton)	Waarde 1) (x f 1000)	% van de waarde
Noordkust en Normandië	210370	448705	24,6
Bretagne, noordkust	95017	190379	10,4
Bretagne, zuidkust	194450	632735	34,6
Monding van de Loire en de Vendée	39334	153895	8,4
Zuidwestkust	99118	266231	14,6
Middellandse zee kust (incl. Corsica)	43028	135463	7,4

- 1) Exclusief tropische tonijn, geleverd aan de Afrikaanse verwerkende industrieën en gezouten kabeljauw van de verre visserij.

Bron: France Pêche

De gemiddelde prijs voor de aangevoerde vis, schaal- en schelpdieren ligt hier aanmerkelijk hoger dan die aan de Noordkust en Normandië, de tweede visserijregio (f 3,25 tegenover f 2,13 per kg). Hieraan ligt een andere vangstsamenstelling ten grondslag. Duurdere vissoorten als heek, tong, schar en hozemond zijn in de aanvoeren te Lorient en Concarneau (aan de zuidkust van Bretagne) aanzienlijk sterker vertegenwoordigd dan in de aanvoer te Boulogne. In deze laatste plaats ligt meer het accent op massa aanvoer van rondvis. Voorts bestaat een belangrijk gedeelte (ongeveer 20%) van de aanvoer aan de zuidkust van Bretagne uit schaal- en schelpdieren, waarvan de belangrijke soort, langoustine, een hoge gemiddelde prijs heeft (f 8,- à f 9,- per kg). Aan de Bretonse noordkust nemen de schaal- en schelpdieren een nog groter gedeelte in van de totale aanvoerwaarde (48%) dan aan de zuidkust van Bretagne. Hierbij domineert de oesterproductie in Morlaix.

De zuid-westkust (ten zuiden van La Rochelle), de derde visserijregio, kenmerkt zich eveneens door het overwegen van de schaal- en schelpdierproductie in het aanvoerbeeld. Met name oesters worden veel gekweekt in dit gebied. Meer dan de helft (ongeveer 52000 ton) van de totale Franse oesterproductie is afkomstig van de zuid-westkust. De verse visaanvoer aan de zuid-westkust bestaat grotendeels uit fijne vis als heek, tong en zeebrasem.

Het aanvoerbeeld aan de kust tussen St. Nazaire en La Rochelle, aangeduid in de tabel als de monding van de Loire en de Vendée is

sterk vergelijkbaar met de zuid-westkust. Ook dit gebied kent een belangrijke schaal- en schelpdierproduktie (vooral oesters), terwijl in de aanvoer van verse vis de fijne vis (tong is hier een belangrijke soort) domineert.

Aan de Middellandse zee kust zijn Sète en Port Vendres de belangrijkste visserijcentra. In de eerstgenoemde plaats is een belangrijke oester- en mosselcultuur gevestigd; de aangevoerde verse vis bestaat ook in deze regio in hoofdzaak uit duurdere vissoorten, waarbij heek, tonijn en baars genoemd moeten worden.

2. Takken van visserij

2.1 De "Grande Pêche" (verre visserij)

Tot deze tak van visserij worden de schepen gerekend waarmee aan de verre visserij wordt deelgenomen. De thuishavens voor deze schepen zijn Bordeaux, Saint-Malo en Fécamp. Aan het eind van 1980 telde de vloot van de verre visserij nog slechts 9 schepen, terwijl dit aantal per ultimo 1973 23 bedroeg. Deze 9 schepen zijn nog beduidend groter dan de trawlers van de nederlandse grote zeevisserij, blijkens de gemiddelde cijfers voor de lengte (87 m) de tonnage (1825 brt) en het motorvermogen (3250 pk). De grootste schepen (2) thuishorende in St. Malo zijn uitgerust met een motor van 4000 pk en meten 2435 brt. De vloot van de "grande pêche" had per ultimo 1980 een gemiddelde leeftijd van 8 jaar; de meerderheid van deze schepen (6) is in of na 1973 in de vaart gebracht.

Tabel 2.1 toont de belangrijkste gegevens van de Franse verre visserijvloot per ultimo 1973 en 1979.

Tabel 2.1 De vloot van de verre visserij

	Ult. 1973	Ult. 1979	Ult. 1980
Aantal schepen	23	14	9
w.v.met diepvriesinstallatie	17	13	9
Totaal tonnage	37199 Brt	23037 Brt	16425
Totaal motorvermogen	60757 pk	42360 pk	29250

Bron: Statistique des Pêches Maritimes 1973

Union des Armateurs a la Pêche de France, "Germes"

In 1980 werd de Franse verre-visserijvloot zoals blijkt uit tabel 2.1 nog verder, met vijf schepen, ingekrompen. Hiertoe behoorde de laatste "saleur pur", een schip voor de visserij ter zoute, dat Fécamp als thuishaven had. Dit schip, de "Shamrock III" dateerde van 1956 en was uitgerust met een motor van 1400 pk. Onder de 5 schepen die aan de vloot onttrokken werden in 1980 behoorde ook een moderne diepvrieshektrawler die dateerde uit 1975. Dit schip werd verkocht naar de Far Ør.

De voornaamste oorzaak voor de sterke teruggang van de Franse "Grande Pêche" is de uitbreiding van visserij grens tot 200 mijl uit de kust, met name door Canada en Noorwegen en in de Barentszee. Kabeljauw (morue) was het voornaamste produkt bij deze visserij. Als gevolg van de genoemde uitbreiding van nationale visserijzones werd de Franse verre visserij erg afhankelijk van visserij-over-

eenkomsten tussen de EG en Derde landen. Een gemeenschappelijk EG-visserijbeleid is bevordelijk voor het afsluiten van deze overeenkomsten, zodat de tot standkoming van dit EG-visserijbeleid zeer in het belang van de Franse verre visserij is.

De EG visserij-overeenkomst met Noorwegen heeft voor de Franse trawlers van de "grande pêche" onvoldoende vangstmogelijkheden opgeleverd. In 1979 was voor deze schepen beschikbaar: 4992 ton kabeljauw - 1651 ton koolvis en 2340 ton schelvis. Als gevolg van de slechte stand van de visstapels in de Noorse wateren boven 62° NB kon slechts 64% van het totaal quotum voor dit gebied in 1979 worden gevangen.

In 1980 werd het quotum voor de Franse verre visserij in de Noorse wateren teruggebracht tot 4640 ton. Mede gezien de ongunstige vangsten in 1979 bood dit slechts ruimte voor twee schepen van de "grande pêche".

Ruimere vangstmogelijkheden vloeien momenteel nog voort uit het bilaterale visserij-akkoord dat Frankrijk in 1972 met Canada sloot. Dit accord verleent de Franse verre visserij het recht om in 1980 13.500 ton kabeljauw te vangen (dezelfde hoeveelheid als in de voorgaande jaren) in de golf van Sint Lourens. In 1986 loopt dit accord evenwel af. Buiten dit accord waren voor de Franse verre visserij vloot vangstrechten verkregen (in 1979) voor nog eens 13.500 ton kabeljauw. In 1980 bedroeg het totaal quotum voor de Canadese wateren 22620 ton. Als gevolg van een goed beheer van de visstand in dit gebied kunnen in de toekomst goede vangsten behaald worden. Dit quotum heeft echter tot gevolg dat de campagne in de Canadese wateren door de Franse verre visserij-schepen 30 à 45 dagen eerder dan gewoonlijk moet worden beëindigd.

In tabel 2.2 komen de verminderde vangstmogelijkheden van de "grande pêche" tot uiting in de aangevoerde hoeveelheid en in de totale aanvoerwaarde.

Tabel 2.2 Aanvoer en aanvoerwaarde van de Franse verre visserij

	1973	1975	1977	1978	1979	1980
Aanvoer 1) (ton)	29.500	30.700	26.100	23.600	19.600	19.400
W.v. diepgevroren	20.600	23.200	20.200	18.700	16.300	15.900
Aanvoerwaarde(x f1 mln)	61,6	65,5	94,5	86,0	65,0	84,8

1) Aanvoergewicht, hetgeen voor deze tak van visserij aanmerkelijk lager is dan het vangstgewicht o.a. door aanvoer van kabeljauw filets.

Bron: France Pêche juni 1979, 1980, 1981

Wegens de inperking van de traditionele vangstgebieden probeert men nieuwe perspectieven te vinden voor de Franse verre visserij met name in verder weg gelegen wateren. Het belangrijkste van

deze nieuwe visserijgebieden zijn de wateren rondom de Kerguelen eilanden in het zuidelijk deel van de Indische Oceaan. In dit kader worden experimentele reizen ondernomen, die geldelijk worden ondersteund door het Fonds voor marktinterventie en - organisatie (F.I.O.M.). Men is reeds zover dat op het in Frans bezit zijnde eiland la Réunion een producentenorganisatie is opgericht ten behoeve van de afzet van de vis die gevangen wordt in de wateren rondom de Kerguelen eilanden. Het gaat hierbij om het valoriseren van tot nu toe onbekende vissoorten, waarvan de smaak vergelijkbaar is met de tong ("le gunnari") en een vissoort waarvan de vlees-smaak een compromis genoemd wordt tussen de kabeljauw en de snoek ("le rossi"). Voor deze vissoorten worden goede vangstmogelijkheden verwacht hetgeen wordt gebaseerd op vangsten van Russische schepen in het genoemde gebied (150.000 ton jaarlijks sinds het begin van de jaren zeventig).

In april 1982 hoopt men conclusies te kunnen trekken uit dit visserij-experiment, met name ten aanzien van de vangst- en commercialisatiemogelijkheden.

Vermeldenswaard is tenslotte dat in 1979 een organisatie is opgericht "SOFREPECHE" die tot doel heeft de Franse visserij in nieuwe gebieden tot ontwikkeling te brengen. Deze organisatie is met steun van de overheid tot stand gekomen; behalve overheid en semi-overheids instellingen participeren rederijen en financiële instellingen in SOFREPECHE. Het oprichten van joint-ventures, waarbij Franse ondernemingen schepen, bemanningen en financiële middelen inbrengen behoort eveneens tot de doelstellingen van "SOFREPECHE". Een andere belangrijke experimentele reis die in 1980 werd ondernomen had het vangen van blauwe wijting tot doel. Het schip waarmee dit experiment werd uitgevoerd ving 1000 ton, die door de verwerkende industrie goed werd ontvangen. Vanwege het succes van het experiment zal de visserij op blauwe wijting voortaan door twee of drie schepen worden uitgeoefend in de internationale wateren ter hoogte van Noorwegen.

2.2 De "pêche au large" en "pêche semi-industrielle" (grote en semi-grote zeevisserij)

In par. 1.2 is reeds in het kort een beschrijving gegeven van de "pêche au large" en de "pêche semi-industrielle", twee takken van visserij die in Frankrijk niet steeds duidelijk onderscheiden worden. Gezamenlijk worden deze twee takken wel aangeduid met "pêche hauturière fraiche", omdat uitoefening van de verse visserij op rond- en platvis het voornaamste kenmerk is van de schepen in deze categorie. Aan het eind van 1980 telde deze vloot 185 schepen, die allen meer dan 100 brt telden. De grens van 100 brt wordt in de Franse statistieken nogal eens gehanteerd om de "pêche fraiche" te onderscheiden van de "pêche artisanale". Uitoefening van de visserij in rederijverband is een ander kenmerk waarmee de "pêche fraiche" zich onderscheidt van de "pêche artisanale".

In tabel 2.3 wordt een overzicht gegeven van de Franse grote- en semi-grote zeevisserij

Tabel 2.3 De vloot van de "pêche hauturière fraîche" per 1 januari 1981

Plaats	Aantal w.v hek- sche- pen	Aantal trawlers	Gem. brt.	motorvermogen (pk)			Leeftijd (jaren)					
				tot 800	801-1500	1501-2000	0	t/m 10	11	t/m 20	20 e.m.	
Boulogne	35	27	451	8	8	7	12	20	11	4		
Lorient	26	26	558	1	6	5	14	21	5	-		
Concarneau	48	29	223	36	12	-	-	21	24	3		
Etel 1)	44	10	177	38	6	-	-	-	40	4		
Douarnenez	12	9	268	1	11	-	-	9	3	-		
La Rochelle	12	4	212	7	5	-	-	2	9	1		
Fecamp	5	5	480	-	2	1	2	4	1	-		
Grand-Fort- Philippe	3	-	272	1	2	-	-	-	3	-		
Totaal	185	110	312	92	52	13	28	77	96	12		

1) Deze plaats ligt nabij Lorient; de schepen uit Etel hebben Lorient als thuishaven, terwijl de meeste rederijen in Etel zijn gevestigd.

Bron: Publikatie "Germe" van de Union des Armateurs a la Pêche de France.

Duidelijk blijkt uit deze tabel dat de schepen met als thuishaven Boulogne, Lorient en Fécamp aanzienlijk groter zijn dan de trawlers die in de overige havens thuishoren. De schepen uit de drie eerstgenoemde havens komen qua grootte en type in veel gevallen overeen met de moderne Nederlandse trawlers van de grote zeevisserij, zij het dat deze Franse trawlers geen diepvriesinstallatie hebben. Voorts is de demersale visserij voor deze trawlers veruit het belangrijkste. De schepen uit de andere havens, waarvan Concarneau het belangrijkste is, komen qua grootte overeen met de grotere Nederlandse kotters; veruit de meesten van deze trawlers uit Concarneau hebben een lengte van meer dan 30 m en zijn uitgerust met een naar Nederlandse begrippen minder sterke motor (70% met een motor van 800 pk of minder).

De vloot van Boulogne, Lorient en Fécamp bestond per 1 januari 1981 bijna geheel uit hektrawlers (58 van de 66 schepen). Dit type schip overheerst ook in Concarneau (29 van de 48 schepen), terwijl de rederijen in Etel overwegend schepen van het klassieke type exploiteren (slechts 10 hektrawlers van de 44 schepen). Het aantal rederijen per plaats (per 1 januari 1980) en de grootte van deze rederijen worden weergegeven in tabel 2.4.

Tabel 2.4 Rederijen ter grote en semi-grote zeevisserij (1 jan. 1981)

	Aantal schepen	Aantal rederijen	Aantal schepen per rederij									
			1	2	t/m 5	6	t/m 10	11	t/m 15	16	t/m 20	
Boulogne	35	9	-	7	2	-	-	-	-	-	-	-
Lorient	26	7	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-
Concarneau	48	10	3	3	3	1	-	-	-	-	-	-
Etel	44	10	5	2	2	-	-	-	-	-	1	-
Douarnenez	12	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
La Rochelle	12	10	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Fecamp	5	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Grant-Fort-Philippe	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	185	51	20	20	7	3	1	-	-	-	-	-

Bron: "Union des Armateurs", publikatie "Germes"

De grootste rederij is gevestigd in Lorient. Dit is de rederij "Jego Quéré", die op 1 januari 1980 12 moderne trawlers exploiteerde. Deze vloot bestond op dat tijdstip bijna uitsluitend uit hektrawlers van 1800 à 2000 pk, gebouwd in de jaren 1973 tot en met 1976. Vanwege de geringere vangstmogelijkheden in de Europese wateren heeft deze rederij joint-ventures opgericht in andere

werelddelen (in West en Zuid Afrika en Argentinië) In de periode van de studiereis werd door "Jego Quéré" gevraagd om een joint-venture in Schotland te stichten, waarbij beperking van de oliekosten een belangrijk motief vormde.

Zoals reeds in par. 1.2 werd opgemerkt hebben de verse vis-trawlers uit Boulogne en Lorient hun viswateren in de Noordelijke Noordzee, ter hoogte van Schotland en de Far Ōr. Voorts is de vangst van deze schepen afkomstig uit de wateren ten noorden en ten westen van de Hebriden. Koolvis, wijting en kabeljauw zijn de belangrijkste vissoorten voor deze trawlers. In de winter wordt door een aantal trawlers de pelagische visserij uitgeoefend op makreel. De kleinere schepen uit de overige thuishavens zijn meer gespecialiseerd in fijne vissoorten (platvis), die gevangen wordt ten zuiden van Engeland en Ierland.

De Franse grote- en semi-grote visserij is sinds 1972 belangrijk in omvang verminderd. Volgens de statistiek van het Franse Ministerie van Transport daalde het aantal schepen van de "pêche fraiche", boven 100 brt 1), van 1972 tot 1977 van 354 tot 276. De totale tonnage van deze vloot verminderde gedurende deze periode met 16% (van 87174 tot 73596 brt, terwijl het totaal motorvermogen van de (semi)-grote zeevisserij aan het eind van 1977 6,5% lager was dan ultimo 1972 (293885 tegenover 314286).

Voor het volgen van de ontwikkelingen tot en met 1980 stonden geen gegevens ter beschikking uit de genoemde visserijstatistiek. De vlootstatistiek van de Franse Redersvereniging geeft echter nog een inzicht in deze ontwikkeling. Hierbij moet opgemerkt worden dat in deze laatste statistiek minder schepen gerekend worden tot de (semi)-grote zeevisserij ("la pêche hauturière fraiche") dan in de visserijstatistiek van de Franse overheid. Op basis van de vlootstatistiek van de Franse Redersvereniging blijkt sprake te zijn van een voortgezette inkrimping van de Franse (semi)- grote zeevisserij in de jaren 1978 tot en met 1980. Het aantal trawlers daalde volgens deze statistiek van 213 tot 185 bij een vermindering van de totale brutoregister-tonnage met 16% en een achteruitgang van het totaal motorvermogen met 14% (ultimo 1980 ten opzichte van ultimo 1977).

Deze achteruitgang van de vloot van de (semi)-grote zeevisserij was hoofdzakelijk het gevolg van een drietal factoren:

1. de ongunstige prijsontwikkeling in 1975, die het gevolg was van een internationale marktcrisis voor vis en visproducten in dat jaar
2. de sterke stijging van de gasoliekosten en
3. vangstbeperkende maatregelen, uitgevaardigd door EG-partners en derde landen.

1) De schepen van de verre en de tonijvisserij zijn hierbij uitgezonderd.

1. Als gevolg van de ongunstige prijsontwikkeling in 1975 en ook door vangstdalingen voor verse vis, was 1975 het slechtste jaar voor de Franse (semi)- grote zeevisserij. De gemiddelde prijzen voor de drie belangrijkste soorten - koolvis, kabelauw en heek - daalden in dat jaar met respectievelijk 20, 15 en 3%. De totale verse visvangst (inclusief vis gevangen door de artisanale visserij) daalde in 1975 met 6,5% tot 370.000 ton. Uit het verloop van de gemiddelde besomming per schip in tabel 2.5 gedurende de periode 1974 - 1977 komt de neergang in 1975 naar voren.

Tabel 2.5 Gemiddelde besomming per schip, 1974 tot en met 1977

	1974	1975	1976	1977	index '77-'74
	gld.	gld.	gld.	gld.	
Boulogne, hektraw- lers 50-60 m	2.404.000	2.326.000	2.854.000	3.241.500	135
Lorient, idem	2.101.500	1.738.000	2.191.000	2.750.000	131
Concarneau, hek- trawlers + 33 m	892.000	875.000	1.077.500	1.244.500	140
Concarneau, traw- lers (klassieke type) 30-35 m	649.500	673.000	784.000	935.500	144

Bron: "Union des Armateurs à la pêche de France" publ. "Germes".

2. De sterke toename van de gasolieprijs in 1973 had ook voor de Franse (semi)- grote zeevisserij tot gevolg dat een aanmerkelijk aantal schepen niet meer rendabel kon worden geëxploiteerd en uit de vaart moest worden genomen. Deze olieprijsstijging was voor de Franse overheid, met name het Ministerie van Transport, waaronder de visserij ressorteerde, aanleiding om een subsidie op de olielasten te verlenen, met ingang van 1976. Deze subsidie bedroeg tot en met 1980 10,5 centimes per liter 1). Sterke prijsstijgingen voor gasolie traden opnieuw op in de periode februari 1979 tot februari 1980, namelijk van 62 centimes tot 112 centimes per liter.

In tabel 2.6 wordt een inzicht gegeven in het aandeel van de olielasten in de brutobesomming voor verschillende types schepen.

1) In juni 1981 werd de gasoliesubsidie verhoogd tot 21 centimes per liter.

Tabel 2.6 Aandeel van de gasoliekosten in de brutobesomming (voor aftrek van subsidie op gasolie)

	1974	1977	1979	1980 1)
Boulogne 50 - 60 m	11,8%	12,3%	15,4%	27%
Lorient id.	17,4%	18,4%	20,3%	31%
Concarneau 33m	13,1%	14,5%	12,7%	20%
<hr/>				
Nederlandse vrieshektrawler (2000-2300 pk)	12,4%	10,5%	15,5%	19,3%
Nederlandse kotter 1101 - 1500 pk (Noord)	21,1%	20,3%	21,5%	31,2%

1) Voorlopige cijfers

Bron: Union des Armateurs à la Pêche de France; "Germes" no 43, 1980 - LEI.

In de tabel komt duidelijk naar voren dat de oliecosten van de Franse trawlers in vergelijking met de Nederlandse hoog zijn. De gemiddelde besomming over 1980 van Nederlandse en Franse trawlers vertoont geen grote verschillen, evenmin als de gemiddelde gasolieprijs in dat jaar. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het olieconsumptie van de Franse trawlers beduidend hoger ligt dan dat van de Nederlandse bij hetzelfde motorvermogen. Dit kan samenhangen met de andere aard van de uitgeoefende visserij (demersaal) van de Franse schepen, vergeleken met de Nederlandse vrieshektrawlers.

Door de Franse overheid is in de jaren 1979 en 1980 steeds ongeveer f 25 mln (Ffrs 53 mln) uitgetrokken voor het subsidiëren van de oliecosten. Het totale budget ten behoeve van de visserij bedroeg in 1980 f 100 mln en voor 1981 was in eerste instantie een bedrag van f 150 mln gereserveerd. 1) Subsidie op gasoliecosten is niet de enige vorm van steunverlening in de exploitatiesfeer op het Franse overheidsbudget. Met ingang van 1980 is f 15 mln (1981 f 17 mln) gereserveerd ten behoeve van instandhouding van de vloot ("aide au maintien en flotte"). Deze bedragen zijn bestemd voor dekking van de financieringslasten, uitsluitend voor schepen van de (semi)- grote zeevisserij met een motor van 1500 pk of meer.

Volgens de Franse redersvereniging 2) waren de resultaten van de schepen in 1979 en 1980 onvoldoende om de financieringslasten te dekken. Zelfs de genoemde ondersteuning met f 15 mln zou

1) France Pêche, februari 1981

2) Publikatie "Germes" no 43 van "l'Union des Armateurs à la Pêche.

nog niet voldoende zijn, aangezien het totale tekort van de in aanmerking komende schepen in 1980 ongeveer f 19,- mln bedroeg. In 1979 profiteerde ongeveer 25% van de vloot van de (semi)-grote zeevisserij van de "aide au maintien et flotte".

Een derde vorm van steunverlening door de Franse overheid bedoeld om de exploitatiekosten te verminderen, is het subsidiëren van investeringen die leiden tot een zuiniger oliegebruik. Het gaat hierbij om het moderniseren van de voortstuwingsinstallatie (waaronder ook valt de aanschaf van een nieuwe motor), waarbij voor de investeringsbedragen grenzen tussen f 50.000,- en f 250.000,- genoemd worden. Het totaalbedrag van deze investeringen wordt voor 1981 geraamd op f 30,- mln en voor 1982 op f 21,- mln. Hiervan zal dus respectievelijk f 15,- mln en f 10,5 mln worden gesubsidieerd. Op deze wijze hoopt men te bereiken dat het oliegebruik gemiddeld met 10% daalt. Deze steunmaatregel is niet alleen bedoeld voor de (semi)-grote zeevisserij.

3. In het voorgaande werd gesteld dat drie hoofdproblemen de oorzaak waren van de inkrimping van de Franse (semi)-grote zeevisserij. Na de marktcrisis in 1975 en de sterk gestegen olielasten kan nu gewezen worden op vangstbeperkende maatregelen. Ongeveer 70% van de vangsten van de Franse (semi)-grote zeevisserij is afkomstig uit de wateren van Groot-Brittannië en Ierland, terwijl voorts de wateren rond de Far-Ör en de Noorse wateren ten zuiden van 62°NB belangrijk zijn voor deze tak van visserij. De verminderde vangstmogelijkheden in de Britse en Ierse 12-mijls zone hadden vooral betrekking op de (semi)-grote zeevisserij, met name voor de schepen uit Concarneau en Lorient-Etel. Voor de grote hektrawlers uit Boulogne en Lorient werden de vangstmogelijkheden ingeperkt in de wateren van de Far-Ör en zuidelijk Noorwegen. Vooral de vangsten van koolvis en blauwe leng werden getroffen door maatregelen als maaswijdte-vergrotingen, de uitgifte van licenties (Far-Ör) en gesloten tijden en gebieden.

In het kader van vangstbeperkende maatregelen moet ook nog gewezen worden op het haringvangstverbod voor de Noordzee, waardoor sommige hektrawlers uit Boulogne en Fécamp getroffen werden.

Naar aanleiding van de ongunstige rentabiliteit van hun trawlers deden de reders in Boulogne in de zomer van 1980 een aantal voorstellen om de exploitatiekosten te verminderen. Deze voorstellen hielden onder andere in een beperking van het aantal opvarenden met 4 voor de grootste trawlers en met 2 voor de kleinere. Voorts werd door de reders voorgesteld om de bemanningsleden te laten bijdragen aan de olielasten. Deze voorstellen werden door de vakbonden verworpen, hetgeen na enige tijd resulteerde in een staking, die zich tot de kustvisserij uitbreidde. De kust vissers brachten hun wensen in de belangstelling door het uitvoeren van havenblokkades.

De staking in Boulogne duurde tot 14 september 1980, waaronder de trawlers uit deze haven gedurende drie maanden niet konden uit-

varen. Rekening houdend met vakanties betekende dit in feite een vaartijd verlies van twee maanden. In Lorient werd minder lang gestaakt; in deze haven konden de trawlers gedurende drie weken niet uitvaren.

Uit het cijfermateriaal dat beschikbaar is over 1980 kan worden geconcludeerd dat de resultaten van de hektrawlers uit Lorient in dat jaar minder ongunstig waren dan in Boulogne. Concarneau, de belangrijkste haven voor de (semi)-grote zeevisserij neemt hierbij een tussenpositie in.

Tabel 2.7 Aanvoer en aanvoerwaarde in de belangrijkste thuishavens van de (semi)-grote zeevisserij

	1979		1980		1980/1979	
	waarde in mln gld.	hoeveel- heid ton	waarde in mln gld.	hoeveel- heid ton	waarde	hoeveel- heid
Lorient	172,9	65.185	187,5	66.437	+8,4%	+1,9%
Boulogne	185,3	111.026	185,8	114.863	+0,2%	+3,4%
Concarneau	106,3	35.582	109,6	32.801	+3,0%	-7,8%

Bron: "France Pêche", februari 1981

Aangezien de vlootomvang in 1980 weinig afweek van die in 1979 kan uit deze cijfers in het algemeen worden geconcludeerd dat de bedrijfsuitkomsten in 1980 zijn verslechterd ten opzichte van 1979. De kostenstijgingen moeten in 1980 beduidend hoger zijn geweest dan 8%, gezien het feit dat de gemiddelde olieprijs in 1980 met 60% steeg ten opzichte van 1979.

Illustratief in dit verband is een vergelijking tussen de gemiddelde besomming in 1979 en 1980 voor de 10 hoogste "besommers" uit Lorient, Boulogne en Concarneau. Ook deze opstelling (tabel 2.7) duidt op een aanzienlijk gunstiger ontwikkeling voor de trawlers uit Lorient vergeleken met die uit Boulogne, terwijl de schepen uit Concarneau ook hierbij een tussenpositie innemen. Deze ongunstiger ontwikkeling voor de trawlers uit Boulogne in 1980 ten opzichte van de schepen uit Lorient moet worden toegeschreven aan het geringere aantal zeedagen in 1980 (invloed van de staking!). Per zeedag gemiddeld realiseerden de 10 hoogste "besommers" uit Boulogne een 26% hogere besomming in 1980, tegenover een toename van 19% per zeedag voor de eerste 10 uit Lorient.

In het voorjaar van 1980 hebben de reders uit Boulogne opnieuw voorstellen gedaan aan de vakbonden van de opvarenden om de bemanningen in te krimpen. Voor de grote trawlers werd voorgesteld het

Tabel 2.8 Gemiddelde besomming voor de 10 hoogste "besommers" uit Lorient, Boulogne en Concarneau, 1979 en 1980

		Besomming in gld	Hoeveel- heid ton	Aantal zee- dagen	Gem. lengte	Gem. pk.
Lorient	1979	3.995.000	1718	309	56 m	1920
	1980	4.595.200	1856	298	56 "	1920
Boulogne	1979	4.224.100	2667	260	54 "	1960
	1980	4.390.500	3221	215	53 "	2040
Concarneau	1979	2.527.200	931	268	39 "	1116
	1980	2.754.500	952	250	39 "	1206

Bron: "France Pêche", februari 1981

aantal opvarenden te verminderen van 22 tot 17 à 20 en voor de middelgrote tot 14 à 16 opvarenden.

Ondanks de ongunstige gang van zaken in de afgelopen jaren bestaat er bij de reders uit Boulogne en Lorient hoop op verbetering in de toekomst. Deze hoop is gebaseerd op een herstel van de voor de grote zeevisserij belangrijke visstapels. Verwacht wordt dat de vangsten in de EG-wateren in 1985 20% hoger kunnen zijn dan die in 1978, op basis van de quotaverdeling in dit laatste jaar. 1) Het feit dat de trawlers van de Oostbloklanden niet meer in de EG-wateren mogen vissen wordt door de reders uit Boulogne en Lorient van groot belang geacht voor het herstel van de visstapels.

Dat reders in de Franse grote zeevisserij enig vertrouwen in de toekomst hebben blijkt uit een (nog geringe) opleving van nieuwbouwactiviteiten. In het begin van 1981 werd, voor het eerst na 5 jaar, in Boulogne een nieuwe trawler in de vaart gebracht. (2000 pk - lengte 50m); een tweede schip voor dezelfde rederij was toen juist te water gelaten.

Nieuwbouwactiviteiten worden ook gemeld vanuit Concarneau; twee rederijen uit deze haven hebben opdracht gegeven tot de bouw van een serie van 7 middelgrote trawlers (800 pk, lengte 34 m). Voor één van deze rederijen betekent dit de overgang op een kleiner type schip, aangezien twee 45m schepen werden verkocht. Het verminderen van de brandstofkosten was de belangrijkste overweging bij het besluit van deze reders tot vermindering van het motorvermogen.

2.3 De "Pêche Artisanale" (de kustvisserij)

In hoofdstuk 1 par.2 werd al beschreven hoezeer de betekenis van de artisanale visserij in het geheel van de Franse visserij

1) "Union des Armateurs à la Pêche", publikatie "Germes" no 44 pg. 42.

is toegenomen met name in de tweede helft van de zeventiger jaren. Deze toegenomen betekenis van de artisanale visserij komt ook naar voren in de stijging van de belangrijkste havens van deze tak van visserij, Le Guilvinec en les Sables d'Olonnes, op de ranglijst van de Franse aanvoerhavens. In 1973 namen deze havens respectievelijk de zesde en de achtste plaats in op de genoemde ranglijst, die is ingedeeld op grond van de aanvoerwaarde. Le Guilvinec was in 1980 gestegen naar de vierde plaats terwijl Les Sables d'Olonnes in dat jaar de vijfde plaats innam. Havens waarin de middelgrote of grote zeevisserij van meer of overwegende betekenis was (La Rochelle en Douarnenez) werden door deze twee "artisanale havens" voorbijgestreefd, evenals St. Malo dat terrein verloor door de inkringing van de verre visserij.

De Franse statistieken geven helaas geen scherp inzicht in het aantal vaartuigen waarmee de artisanale visserij (exclusief de schelpdiercultuur) wordt uitgeoefend. In het algemeen wordt het onderscheid tussen "pêche industrielle" en "pêche artisanale" gelegd bij 100 brt. Voor de vaartuigen beneden 100 brt wordt in de statistieken geen onderscheid gemaakt tussen vaartuigen waarmee wordt deelgenomen aan de visserij (op rond- en platvis en op St. Jacobsschelpen) en vaartuigen die worden benut voor de schelpdiercultures.

Volgens de OECD-review over 1979 waren er aan het eind van 1979 10820 vaartuigen beneden 100 brt. Slechts 121 schepjes van deze vloot hadden een inhoud tussen 50 en 100 brt. De statistiek van de Franse Directie van van de visserijen geeft per ultimo 1977 een totaal van 12117 vaartuigen van 100 brt of minder. Deze statistiek geeft nog een verdeling van de schepjes van 50 brt of minder, waaruit blijkt dat bijna 90% van de artisanale vloot (incl. de schelpdiercultures) 25 brt of minder telt.

De afgelopen jaren is een belangrijk programma tot vernieuwing van de artisanale vloot op gang gekomen. Er is een gedifferentieerd subsidiestelsel van kracht waarbij tot maximaal 25% van de aanschafprijs overheid subsidie kan worden verkregen. In hoofdstuk 3 par. 1 wordt nader ingegaan op dit gedifferentieerde subsidiestelsel. Bovendien kunnen eigenaren die tot investeren overgaan kredieten krijgen tegen een lage rente. In bijlage 1 wordt een voorbeeld gegeven van de financiering van een investering door een artisanale visser.

Wanneer de Franse visserij-begrotingen voor de jaren 1979 tot en met 1981 1) worden vergeleken dan blijkt dat het totaalbedrag voor investeringssteun een belangrijke stijging vertoont: f 15,- mln in 1979 en f 46,- mln voor 1981 2). Het overgrote deel

1) France Pêche, februari 1981.

2) Na het aantreden van de nieuwe Franse regering werd de investeringssteun voor de artisanale visserij verder verhoogd door een 50% hogere dotatie in het FDES-fonds. ("Fonds de Development Economique et Sociale").

van deze bedragen wordt aangewend voor het stimuleren van de investeringen in de artisanale visserij. Als motief voor dit stimuleringsbeleid wordt vooral genoemd het verbeteren van de bijdrage van de eigen visserij aan de voorziening van de binnenlandse behoeften aan vis en visprodukten. Het streven is er met andere woorden in belangrijke mate op gericht het hoge importsaldo voor vis te verminderen. Een bijkomend motief voor het stimuleren van de investeringen in de artisanale visserij vormde de aantasting van een niet onbelangrijke gedeelte van de houten sloopjes door een bepaald soort houtworm.

Het aantal nieuwe vaartuigen ten behoeve van de artisanale visserij waarvoor subsidies verleend konden worden bedroeg voor 1979-80. Voor 1980 en 1981 zijn deze cijfers op dit moment 1) niet beschikbaar; uit nummers van het tijdschrift "France Pêche" blijkt dat regelmatig nieuwe eenheden aan de artisanale vloot worden toegevoegd. In de eerste 3 nummers in 1981 van dit blad wordt bijvoorbeeld melding gemaakt van in totaal ongeveer 80 nieuwe sloopjes, variërende van 120 tot 600 pk. Gemeten aan het totaal aantal vaartuigen in de artisanale visserij (ongeveer 7000 à 8000 exclusief schepcultuur) heeft deze vlootvernieuwing uiteraard nog maar een bescheiden omvang.

Bij de nieuwbouw ten behoeve van de artisanale vloot worden verschillende innovaties toegepast. Opmerkelijk is hierbij de betrekkelijk grote betekenis van kunststof als materiaal voor het casco. Vermeldenswaardig is bijvoorbeeld de vernieuwing in de vorm van een geautomatiseerd vistuig van een kleine hektrawler uit Dieppe. De tijdsduur van een trek kan bij dit schip van tevoren worden ingesteld en tijdens het vissen wordt het vistuig gereguleerd op grond van gemeten spanning op de kabels.

Seriebouw neemt een belangrijke plaats in bij de nieuwbouw voor de artisanale visserij. Aanbieding van een groot aantal werpen in het december/januari '81-nummer van "France Pêche" geven een indruk van enkele kenmerken (lengte en pk) van de nieuwe "artisanale" sloopjes.

Tabel 2.9 Nieuwbouw in de artisanale visserij; lengte en motorvermogen van sloopstypen die in serie gebouwd worden

	Lengte in meters					
	minder dan 10	10 t/m 15	15 t/m 20	20 t/m 25	25 t/m 30	30
Aantal	12	33	18	11	3	
	Motorvermogen in p.k.					
	0 t/m 100	101 t/m 200	201 t/m 300	301 t/m 400	401 t/m 600	600 t/m 850
Aantal	8	16	13	12	15	2

Bron: France Pêche, december 1980-januari 1981

1) Februari 1982

De artisanale visserij vertoont regionaal gezien verschillende karakteristieken. Zelfs binnen de regio's bestaan er veelal belangrijke verschillen tussen de afzonderlijke havens, naar uitgeefende visserijen en naar omstandigheden en problemen waarmee de vissers te maken hebben. Er bestaat geen landelijke organisatie voor de artisanale visserij; deze vissers zijn per haven georganiseerd, waarbij in het algemeen de coöperatie het voornaamste bindend element vormt.

In het hiernavolgende zal een nadere beschrijving worden gegeven van enkele havens voor de artisanale visserij: Boulogne-Etaples en Honfleur, die in het kader van de studiereis werden bezocht en Le Guilvinec, de belangrijkste haven voor de artisanale visserij.

Boulogne-Etaples

Etaples is een visserij-stadje nabij Boulogne dat in de loop der jaren grotendeels van zee is afgesneden door het ondieper worden van een kleine rivier, waaraan Etaples is gelegen. De vissers uit Etaples zijn daarom met hun schepen uitgeweken naar Boulogne, waar zij een belangrijk gedeelte van de totale aanvoer verzorgen: ongeveer 20.000 ton in 1979 bij een totale aanvoer van 111.000 ton in dat jaar in Boulogne. De aanvoerwaarde bedroeg voor de artisanale vloot ruim f 40,- mln in 1979, hetgeen betekent dat de vissers uit Etaples een vooraanstaande plaats innemen in het geheel van de artisanale visserij. Van de "zuivere" artisanale havens kwamen alleen Le Guilvinec en Les Sables d'Olonnes tot een hogere aanvoerwaarde in 1979 met respectievelijk f 62,5 mln en f 47,- mln.

In het voorgaande werd gesteld dat de artisanale visserij een toenemende betekenis te zien geeft in het geheel van de Franse visserij, waarbij het aandeel van de grote en middelgrote zeevisserij is verminderd. De ontwikkeling in Etaples is illustratief voor deze verschuiving tussen de genoemde takken van visserij, blijkens het feit dat de waarde van de artisanale aanvoer in 1979 23% uitmaakte van de totale aanvoerwaarde in Boulogne, tegenover 14% in 1974. Ongeveer 90 schepen (tot 23 m lengte) verzorgt deze artisanale aanvoer; de meeste van deze schepen hebben 5 tot 7 opvarenden waardoor het totaal aantal vissers uit Etaples uitkomt op ongeveer 500. Door deze vissers wordt gevist op kabeljauw, makreel, zeebrasem, platvis en horsmakreel. Haring was, voordat het vangstverbod voor de Noordzee werd afgekondigd, eveneens een belangrijke vissoort voor de vissers uit Etaples. De spanvisserij was hierbij belangrijk.

Coöperaties zijn in Etaples zeer sterk ontwikkeld. Een drietal vormen zijn hierbij te onderscheiden:

1. Een aankoopcoöperatie, die zorgt voor gemeenschappelijke aanschaf van materialen.
2. Een verkoopcoöperatie, die zorgt voor de verkoop van de vis aan de afslag in Boulogne, waarbij administratieve besommingen voor de vissers worden uitgevoerd. Daarnaast handelt deze verkoopcoöperatie ook zelf in vis, als een groothandelaar.

- Tevens fungeert de verkoopcoöperatie als producentenorganisatie, die ophoudprijzen in werking stelt. Doordraai kan in veel gevallen worden voorkomen door bij een lage prijs vis uit de markt te nemen en op te slaan in een eigen vrieshuis.
3. Een coöperatieve rederij, "l'Armement Coopératif Artisanal du Nord" (ACANOR), die regelmatig nieuwe schepen in de vaart brengt (18 in de afgelopen 10 jaar). Deze schepen kunnen na verloop van tijd het eigendom worden van een of meer opvarenden. Deze coöperaties hebben in totaal 100 mensen in dienst, hetgeen neerkomt op ongeveer één persoon per schip.

Le Guilvinec

Le Guilvinec neemt als belangrijkste haven van de artisanale visserij, de vierde plaats in de rij van Franse aanvoerhavens, na Lorient- Boulogne en Concarneau. In 1980 werd in Le Guilvinec een hoeveelheid van ruim 17600 ton vis, schaal- en schelpdieren aangevoerd met een geldopbrengst van bijna f 75 mln. In 1973 nam Le Guilvinec nog de 6e plaats in met een aangevoerde hoeveelheid van 14.100 ton en een totale besomming van f 28,3 mln.

Volgens de statistiek van de Franse Directie van de visserij en telde de vloot van Le Guilvinec aan het eind van 1977 ruim 100 "grotere" schepen 1), die gemiddeld ruim 50 brt telden en waren uitgerust met een motor van gemiddeld 230 pk. Met een deel van deze schepen wordt de visserij op langoustines onder de Engelse kust uitgeoefend.

Volgens de laatst beschikbare gegevens over 1977 is de belangrijkste vissoort naar waarde voor Le Guilvinec de zeeduivel, gevolgd door wijting en langoustines.

De gemiddelde besomming van de 10 hoogste besommers uit Le Guilvinec in 1980 (ongeveer f 1,5 mln) geeft een aanwijzing dat dit jaar uitstekend is geweest voor de vissers uit Le Guilvinec. Onder deze "top-tien" zijn ook, naar Franse begrippen, grotere schepen. Zo is het schip waarmee de hoogste besomming werd behaald in 1980 (f 1.750.000,-) een voormalige Nederlandse kotter, uitgerust met een motor van 520 pk. Aan het begin van 1981 waren er slechts 7 schepen van de vloot uit Le Guilvinec met een lengte van meer dan 30 m. zodat deze vloot naar Nederlandse begrippen uit kleine schepen bestaat, waarmee echter uitstekende besommingen behaald worden.

Vissers uit Le Guilvinec zijn in 1979 op onaangename wijze betrokken geraakt bij Communautaire visserijproblemen. De langoustine-vissers visten met een minimum maat van 55 mm, welke toen geheel in overeenstemming was met de Franse en EG-voorschriften. De Britse regering besliste echter dat met ingang van 1 juli 1979 de minimum maat voor netten ten behoeve van de langoustinevangst 70 mm zou dienen te zijn. Hieruit vloeide een Frans-Brits visserijconflict voort waarbij enkele schepen uit Le Guilvinec door Britten werden opgebracht.

1) Naast een 70-tal kleine scheepjes van minder dan 10 brt.

Honfleur

De vloot van Honfleur telt ruim 30 kleine (houten) scheepjes waarmee in hoofdzaak op garnalen wordt gevisd in de Seine-monding en niet ver daarbuiten. In de afgelopen jaren is de visserij vanuit Honfleur teruggelopen, waarbij de vervuiling van de Seine-monding als voornaamste oorzaak werd genoemd. Er vindt geen nieuwbouw meer plaats, waardoor de vloot verouderd is.

De garnalen worden levend aangevoerd, hetgeen mogelijk is door de vangst te bewaren in een soort bun met circulerend water. De bemanning werkt op basis van een "deel" systeem, waarbij van de bemanning de helft voor het schip en de helft voor de bemanning bestemd wordt. De jaarinkomens van de opvarenden variëren van ongeveer Ffrs. 24000 tot Ffrs. 35000. Hierover wordt geen belasting betaald, doordat niet met facturen enz. gewerkt wordt. Verkoop vindt voor een deel plaats aan touristen, door de echtgenotes van de vissers en voor een deel aan de handelaren. Er wordt getracht een veiling te starten in Honfleur, doch de vissers zijn niet erg te vinden voor een afslagsysteem.

Met de wat grotere schepen wordt ook nog rondvis en makreel gevangen. Van oktober tot april wordt, ook door grotere schepen, gevisd op cocquilles St. Jacques. Er is in Honfleur een aankoopcoöperatie waarvan alle vissers lid zijn.

Het Comité Local vervult een nuttige functie in Honfleur, ondermeer door het nemen van initiatieven ten behoeve van een visafslag en door het treffen van visserijregulerende maatregelen. Het Comité Local voert ook actie tegen de vervuiling van de Seine-monding.

Hoewel de gang van zaken in de artisanale visserij in vergelijking met de middelgrote en grote zeevisserij in het algemeen redelijk goed kan worden genoemd was er toch sprake van een wijdverbreide onvrede bij de kustvissers. Deze onvrede manifesteerde zich krachtig tijdens de havenblokkades door deze vissers in de zomer van 1980. Deze acties van de kustvissers sloten aan op de stakingsacties van de bemanningsleden van de trawlers in Boulogne. De belangrijkste grieven van de kustvissers waren de hoge gasoliekosten, de naar hun mening te geringe overheidshulp bij investeringen en de concurrentie van de recreatievissers. Op het punt van de investeringssteun kwam de toenmalige minister Le Theule de kustvisserij tegemoet door de investeringssubsidies ook van toepassing te verklaren voor scheepjes, korter dan 12 meter.

2.4 De Pêche Thonière (tonijnvisserij)

Met een totale aanvoerwaarde van f 209,2 mln in 1980 neemt tonijn de eerste plaats in op de lijst van vissoorten die door de Franse visserij aangevoerd worden (tabel 1.3). Uit tabel 2.10 blijkt dat de tonijn de laatste jaren een bijdrage levert van 10 à

12% aan de totale waarde van de Franse visaanvoer. De als tweede en derde naar waarde geklasseerde vissoorten heek en kabeljauw zorgden voor respectievelijk 9% en 7,5% (in 1979 en 1980) van de totale Franse aanvoerwaarde (exclusief schelpdieren).

De tonijnvisserij kan in twee categorieën onderscheiden worden:

1. De visserij op tonijn in de nabijgelegen wateren voor de Franse zuidwest-kust en in de Middellandse zee. Verschillende soorten tonijn worden hierbij gevangen; in het eerste visgebied betreft het de "germon" soort en in de Middellandse zee wordt de "thon rouge" gevangen.
2. De tonijnvisserij in de tropische wateren, ten westen van Afrika tot aan de kust van Zuid-Amerika. Bij deze visserij worden de soorten "albacore" en "listao" gevangen. Uit tabel 2.10 blijkt dat de in de tropische wateren gevangen tonijn voor het grootste gedeelte van de tonijn-aanvoer zorgt.

Tabel 2.10 Aanvoer en aanvoerwaarde van tonijn

	1973	1975	1977	1979	1980
Aanvoer(ton)	45800	56000	.	61800	69000
w.v. tropische tonijn	31400	41900	57900	47700	58200
Aanvoerwaarde (x fl mln)	74,0	86,0	171,1	161,4	209,2
W.v.trop. tonijn (x f mln)	42,5	69,5	117,5	114,3	167,0
Gem. prijs per kg, (gld)	1,62	1,54	.	2,61	3,03
idem tropische tonijn	1,35	1,66	2,03	2,40	2,87
Aanvoerwaarde tonijn in % v.d.tot. waarde v.d. Franse visaanvoer 1)	8,8%	9,1%	12,9%	10,6%	12,1%

1) Excl. schelpdiercultures
Bron: "France Pêche".

De visserij op de "Germon" soort voor de Franse zuidwestkust wordt gerekend tot de kustvisserij. De tonijn wordt gedurende de maanden juni tot september gevangen, voor een belangrijk gedeelte met lijnen. De belangrijkste aanvoerhavens voor deze tonijn zijn Audierne, St.Jean-de-Luz, en Concarneau. In 1980 verliep de "Germon"-campagne zeer ongunstig, aangezien slechts een hoeveelheid van 2958 ton tonijn gevangen werd, tegenover 4989 ton in 1979. De wisselvalligheid van de vangsten wordt vooral veroorzaakt door fluctuaties van de watertemperatuur.

De vloot waarmee aan de tonijnvisserij in de Franse wateren wordt deelgenomen omvatte aan het eind van 1977 (het laatste cijfer waarover kon worden beschikt) ongeveer 140 schepen; gemiddeld telden deze schepen ongeveer 75 brt.

De vloot die wordt ingezet voor de tonijnvisserij in de tropische wateren telde aan het eind van 1980 23 diepvriesschepen, die hoofdzakelijk Concarneau als thuisbasis hebben. (tabel 2.11). Het woord thuisbasis heeft in dit verband een andere inhoud dan gewoonlijk, aangezien de tonijn-diepvriesschepen slechts éénmaal in de 4 jaar in Concarneau of Douarnenez arriveren om een revisie te ondergaan. De bemanning is gedurende drie maanden aan boord werkzaam, waarna een verlofperiode van 1½ maand thuis wordt doorgebracht.

Tabel 2.11 Diepvries-tonijnschepen per 1 januari 1981

	Aantal sche- pen	Leeftijd op 1-1-1980		
		0 t/m 5 jaar	6 t/m 10 jaar	11 t/m 15 jaar
Concarneau	19	9	8	2
Douarnenez	4	-	2	2
Totaal	23	9	10	4
Bruto-register tonnage				
	Gemiddeld	500-1000 brt	1000-1500 brt	1500-1600 brt
Concarneau	859 brt	14	4	1
Douarnenez	840 brt	3	-	1
Totaal	856 brt	17	4	2

Bron: Publikatie "Germes" van "l'Union des Armateurs à la Pêche de France".

De tonijn wordt, met deze schepen gevangen met behulp van grote ringnetten die door een kleine motorboot worden uitgezet. Enkele van de grotere schepen hebben een helikopter aan boord om de tonijnscholen beter te kunnen opsporen.

De 23 diepvriestonijnschepen werden aan het eind van 1980 geëxploiteerd door 6 rederijen, waarvan de 3 grootsten elk 5 schepen telden. Regelmatig worden nieuwe schepen aan de tonijnvloot toegevoegd; in 1980 omvatte de nieuwbouw 4 schepen, met elk een lengte van 69 meter en een motorvermogen van 3600 pk. De bouw prijs van deze schepen bedroeg f 17 à f 18 mln. Deze serie schepen is uitgerust met een motor die zware olie gebruikt, hetgeen nieuw is voor de Franse visserij.

Deze investeringen en ook de vangstresultaten in 1980 duiden erop dat de tonijnvisserij in de tropische wateren een lucratieve visserij is. De 10 schepen met de beste vangstresultaten vingden in 1980 gemiddeld 3266 ton tonijn, waarmee een opbrengst werd be-

haald van gemiddeld ruim f 9,5 mln. Hierbij moet opgemerkt worden dat de vangstresultaten wisselvallig zijn en nauw samenhangen met de watertemperatuur.

De uitbreiding van de visserijzones tot 200 mijl uit de kust betekende ook voor de Franse tonijnvisserij een inperking van de vangstgebieden. Met name het niet meer toegankelijk zijn van de Angolese kustzone, met een lengte van 500 km, betekende een aanmerkelijke vermindering van de vangstmogelijkheden.

Vermeldenswaard is tenslotte dat één van de grootste rederijen "Pêche et Froid") een geïntegreerd bedrijf is met conservenfabrieken zowel in Frankrijk als in Afrika (Abidjan). Tevens exploiteert die bedrijf, dat in 1979 een omzet van f 250 mln behaalde, vleesverwerkende fabrieken.

Op het gebied van de diepvriesproductie van dit bedrijf is vis zelfs van ondergeschikte betekenis, blijkens het gegeven dat van de 30.000 ton diepvriesprodukten die dat bedrijf in 1978 produceerde niet meer dan 10.000 ton uit vis was geproduceerd.

2.5 De schelpdiercultuur

In het totaalbeeld van de Franse visserij en aguacultures neemt de schelpdiercultuur een belangrijke plaats in. In 1979 en 1980 zorgden de oester- en mosselcultures voor een bijdrage van ongeveer 18% in de totale waarde van alle aangevoerde vis en schelpdieren. Over een wat langere periode bezien (sinds 1973) ver- toont dit aandeel van de schelpdiercultures een stabiel verloop met slechts geringe schommelingen rond 20%.

Van de totale aanvoerwaarde voor schelpdieren van f 363 mln in 1980 had f 268 mln betrekking op oesters en f 94,6 mln op mosselen. Binnen de schelpdiercultures valt de afgelopen jaren een verschuiving in de aanvoeropbrengst waar te nemen ten gunste van de mosselen. De mosselopbrengst, die in 1973 ongeveer 13% uit- maakte van de totale opbrengst van schelpdieren, zorgde in 1980 namelijk voor ruim 26% van deze totaalopbrengst.

Het belang van de schelpdiercultuur in Frankrijk blijkt ook uit tabel 1.3 waarin de vissoorten en schelpdieren naar waarde zijn gerangschikt. Oesters nemen in deze tabel de eerste plaats in met de hierboven genoemde totale aanvoerwaarde in 1980 van bijna f 268.1 mln, terwijl de mosselen op deze ranglijst op de vijfde plaats zijn vermeld.

De oester- en mosselcultures worden uitgeoefend door ongeveer 11000 kwekers. Dezen maken een belangrijk gedeelte uit van de totale Franse vissersbevolking van ongeveer 36000 personen. In tabel 2.12 zijn de belangrijkste gegevens van de Franse oester- en mosselcultures opgenomen.

Tabel 2.12 De Franse schelpdiercultuur; aanvoer, in- en uitvoer

	1973	1977	1978	1979	1980
Aanvoer (x mln kg)					
Oesters	72,0	94,0	91,1	101,6	99,3
Mosselen	41,0	50,6	50,4	61,9	72,8
Aanvoerwaarde (x f 1 mln)					
Oesters	192,0	281,6	297,1	274,6	268,1
Mosselen	28,7	58,6	64,0	79,5	94,6
Invoer (x 1 mln kg)					
Oesters	1,0	1,1	2,2	.	.
Mosselen	41,0	34,5	38,6	.	.
Uitvoer (x 1 mln kg)					
Oesters	3,1	2,4	2,4	.	.
Mosselen	0,3	0,5	0,6	.	.

Bron: Statistique des Pêches Maritimes: Comité Central des Pêches Maritimes; France Pêche.

De oestercultuur

De oestercultures zijn verspreid langs de Franse kusten en bevinden zich in Normandië, Bretagne, aan de zuidwestkust en langs de Middellandse Zee. Het belangrijkste produktiegebied bevindt zich ten zuiden van La Rochelle (Oléron-Marennes), ongeveer één derde deel van de Franse oesterproduktie is uit deze streek afkomstig.

Verreweg het grootste gedeelte van de Franse oesterproduktie (96%) bestaat de laatste jaren uit "huitres creuses" (de Portugese oestersoort). De produktie van platte oesters vormt het resterende gedeelte van deze oesterproduktie.

Deze cultuur is ernstig bedreigd door de ook in Nederland bekende parasiet "Microcell X". In de baai van Vannes, een belangrijk produktiegebied van platte oesters, is deze cultuur bijna geheel verwoest door de genoemde parasiet. De kwekers van platte oesters proberen hier om te schakelen op de cultuur van "huitres creuses", doch dit schept problemen, vooral op het gebied van de afzet. De Franse produktie van Portugese oesters is namelijk hoog in verhouding tot de afzetmogelijkheden. De prijsontwikkeling voor deze oesters stagneert sinds enkele jaren, waardoor de gemiddelde prijs in 1979 op hetzelfde niveau lag als in de periode 1972-1974 (f 2,50 à f 3,50 per kg). De gemiddelde prijs voor platte oesters is daarentegen sterk gestegen: van ongeveer f 4,— per kg in de periode 1972-1974 tot f 8,— à f 9,— per kg in de afgelopen jaren. De platte oesters zijn dan ook bijzonder schaars geworden als gevolg van de opgetreden parasitaire besmetting. De Franse produktie van deze oestersoort is gedaald van rond 20.000 ton in de periode 1972-1974 tot 3600 ton in 1978 (het laatst beschikbare cijfer).

Tijdens het 28e "congres national de la conchyliculture" werden nogal wat problemen met betrekking tot de oestercultures uitgesteld in het bijzijn van de voormalige minister Le Theule 1). Een belangrijk verwijt was dat de wetenschapsmensen van het ISTPM 2) te weinig de vragen vanuit het bedrijfsleven beantwoorden. Met name verricht het ISTPM te weinig onderzoek naar de oorzaken van het steeds weer optreden van parasitaire besmettingen van de oestercultures. Belangrijke problemen voor de oestercultures vloeien ook voort uit andere activiteiten in de kuststreek die consequenties hebben voor de beschikbare ruimte voor deze cultures en vooral ook voor de waterkwaliteit. Het toerisme is overal een belangrijke concurrerende activiteit voor de oestercultures en voor een aantal produktiegebieden vormen ook industrie- en havenuitbreidingen een bedreiging. De kwekers in het belangrijkste produktiegebied, Marennes en Oléron, bijvoorbeeld zien met zorg hoe aan het noordkant het industriegebied van la Rochelle zich steeds verder uitbreidt. Aan de zuidkant wordt een belangrijke oliehaven aan de monding van de Gironde aangelegd.

Ondanks deze problemen heeft de Franse overheid de verwachting dat de oesterproduktie nog belangrijk kan worden uitgebreid 3). Er wordt gerekend op een produktieniveau voor 1985 dat 20.000 ton hoger ligt dan de produktieomvang van 1978. Hierin is een toename van de kweek van platte oesters met 8000 ton voorzien.

Om dit hogere produktieniveau te bereiken worden heel globaal een aantal beleidsinstrumenten aangegeven zoals: 4)

- Bescherming van de produktiegebieden tegen concurrerende activiteiten aan de kust
- Herstel van de schelpdieren op de natuurlijke banken
- Het mobiliseren van onderzoekcapaciteit ten behoeve van de cultures
- Bij het verlenen van concessies economische criteria vooropstellen
- het stimuleren van de afzetorganisatie

Hierbij moet opgemerkt worden dat deze beleidsinstrumenten genoemd worden in het kader van het bevorderen van de schelpdierproduktie, zodat deze te nemen maatregelen ook van toepassing zijn op de hierna te beschrijven mosselcultuur.

De mosselcultuur

Volgens de laatst beschikbare statistiek met een gespecificeerde mosselaanvoer (over 1977) zijn de belangrijkste produktiegebieden voor de Franse mosselcultuur de omgeving van La Rochelle

- 1) France Pêche juli-augustus 1980
- 2) "Institut Scientifique et Technique des Pêches Maritimes"
- 3) "La Valorisation des ressources vivantes de la Mer", publicatie "Germe", september/oktober 1980 per 90 ev
- 4) idem pag. 58

en de gebieden rond Saint-Malo en Cherbourg. Elk van deze gebieden verzorgde in 1977 rond 16% van de totale Franse mosselproduktie. In deze gebieden wordt hoofdzakelijk of uitsluitend de kleine mossel, de "bouchot", gekweekt. Volgens de beschikbare gegevens over 1977 maakten de "bouchot"-cultures 66% uit van de totale Franse mosselproduktie. Voorts leveren de mosselen afkomstig van de natuurlijke banken een belangrijke bijdrage aan deze produktie (23% in 1977). De afgelopen jaren zijn grote mosselbanken ontdekt voor de kusten van Normandië en Bretagne, hetgeen belangrijk heeft bijgedragen aan de toename van de Franse mosselproduktie.

Voor de Franse Middellandse zee kust wordt een grotere mossel, de "bouzique" gekweekt. Sète is het voornaamste centrum voor de mosselcultuur aan de kust van de Middellandse Zee. Van de totale Franse mosselproduktie was in 1977 9% afkomstig uit de Middellandse Zee.

De mosselcultures in Frankrijk zijn aan dezelfde beperkingen onderhevig als de hiervoor beschreven oestercultures: aantasting van de waterkwaliteit en gebrek aan ruimte door concurrerende activiteiten aan de kust en aantasting van de cultures door predatoren.

Evenals voor de oesters wordt voor de mosselcultuur een produktieuitbreiding voor 1985 voorzien (met 25.000 ton) 1). In het geciteerde rapport wordt de verwachting uitgesproken dat deze produktieuitbreiding tot gevolg zal hebben dat Frankrijk grotendeels zelf zal kunnen voorzien in de binnenlandse behoefte aan mosselen.

In- en uitvoer van schelpdieren (oesters en mosselen)

Op het gebied van de oesters is de Franse produktie nagenoeg geheel bestemd voor de binnenlandse markt. De export van oesters is met een hoeveelheid van 2000 à 3000 ton per jaar van zeer geringe betekenis, evenals de import. In 1979 werd een hoeveelheid van ongeveer 1100 ton oesters geïmporteerd, waarvan bijna 500 ton bestond uit platte oesters.

De Franse invoer van mosselen geeft een sterke teruggang te zien. Gedurende de periode 1972 tot en met 1976 werd jaarlijks gemiddeld 37.600 ton mosselen ingevoerd, waarvan ongeveer 28.000 ton afkomstig was uit Nederland. In 1979 werd slechts een hoeveelheid van 27.500 ton ingevoerd waarvan het Nederlandse aandeel 10.700 ton bedroeg. Bij dit invoerverloop is het opvallend dat het aandeel van Spanje in de Franse invoer niet alleen relatief doch ook absoluut is toegenomen. In 1979 werd namelijk een hoeveelheid van 10.600 ton Spaanse mosselen in Frankrijk ingevoerd, tegenover 6500 ton gemiddeld gedurende de periode 1972 tot en met 1976.

1) "La valorisation des ressources vivantes de la mer"; publicatiereeks "Germes", september 1980 pag. 57.

3. Organisatiestructuur van de Franse visserij

In dit hoofdstuk zullen de verschillende organisaties, die een rol spelen in de Franse visserij, worden besproken. Allereerst zal aandacht worden geschonken, aan de overheidsorganisaties, de "Direction des Pêches Maritimes" (de Franse Directie van de Visserij), vervolgens worden semi-overheidsinstellingen, met name de "FIOM" besproken, waarna tenslotte de organisaties van het bedrijfsleven de revue passeren.

3.1 De overheid en de visserij

In Frankrijk werd het overheidsbeleid met betrekking tot de visserij uitgevoerd door een onderdeel van het Ministerie van Transport. De visserij ressorteerde hierbij onder de hoofdafdeling "Marine Marchande" (koopvaardij). De "Direction des Pêches Maritimes" was binnen deze hoofdafdeling belast met het uitvoeren van het visserijbeleid.

Eén van de nieuwe maatregelen van de Regering Mitterand was het onderbrengen van het visserijbeleid bij een nieuwe ministerie: het "ministère de la Mer" (ministerie van de zee). De nieuwe minister voor dit ministerie werd de Breton Le Pensec. De "Direction des Pêches Maritimes" is, in het kader van de hoofdafdeling "Marine Marchande", in zijn geheel bij dit ministerie ondergebracht.

Deze "Direction des Pêches Maritimes" kent twee hoofdafdelingen "Productie en handel" en "Reglementering en internationale betrekkingen". Onder de eerste hoofdafdeling ressorteren onderwerpen als investeringen, beheer van de bedrijven, afzet en buitenlandse handel. Tot de taken van de tweede genoemde hoofdafdeling behoort o.m. het treffen van visserij-ordenende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het verlenen van vergunningen ten behoeve van de mosselcultuur; een belangrijk gedeelte van de werkzaamheden van deze hoofdafdeling bestaat voorts uit het behandelen van visserijproblemen die voortvloeien uit internationale of nationale vangstbeperkende maatregelen.

De "Direction des Pêches Maritimes" heeft contact met de dagelijkse gang van zaken in de visserij via de afdeling "Affaires Maritimes" van het Ministerie van Transport. In alle visserijhavens is een bureau van de "Affaires Maritimes" gevestigd; één van de taken van de functionarissen van deze bureaus is het verzamelen van statistische gegevens betreffende de visserij (vangsten, aantal schepen e.d.).

Het beleid van de Franse overheid met betrekking tot de visserij wordt goed zichtbaar aan de hand van de cijfers op de

de visserijbegroting. Aan deze begroting voor 1981 1) ligt een bepaald beleidsvisie ten grondslag die wordt omschreven als: Het in stand houden van de productiecapaciteit gedurende de periode van herstel van de visstapels en rekening houden met toekomstige ontwikkelingen ten aanzien van het zeerecht en de energiekosten.

In tabel 3.1 wordt een samenvatting van de Franse visserijbegroting (1979 tot en met 1981) weergegeven.

Tabel 3.1 Ontwikkeling van de Franse visserijbegroting

	1979	1980		1981	
		Oorspronkelijke begroting	Gecorrigeerde begroting	Oorspronkelijke begroting	Gecorrigeerde begroting 1)
	(bedragen x f 1 mln)				
Oliesubsidie	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5
Hulp t.b.v.instandhouding v.d. vloot	-	-	15,0	12,0	17,0
Subsidies FIOM 2)	12,5	18,0	30,0	18,0	60,25
Diverse maatregelen	0,5	0,5	0,5	0,5	3,3
Investeringssubsidies	15,0	20,5	28,0	31,0	46,0
Totaal	54,5	65,5	100,0	88,0	153,05

Bron: France Pêche februari 1981, juni 1981

- 1) Nog opgesteld onder verantwoordelijkheid van de regering Giscard d'Estaing.

De nieuwe Franse minister voor (o.a.) visserijzaken le Pensec heeft aangekondigd deze begroting met nog eens Ffrs 59,0 mln te verhogen. Hiervan wordt Ffrs 26,0 mln uitgetrokken om de oliesubsidie te verhogen van 10,5 tot 21 centimes per liter.

- 2) Fonds d'Intervention et d'Organisation des Marchés des produits de la pêche maritime et de la conchyliculture.

De begrotingsposten worden in het vervolg in het kort toegelicht.

- a. De oliesubsidie wordt in Frankrijk reeds sinds 1976 verleend. Vele malen werd door de "Union des Armateurs", de Franse Redersvereniging, aangedrongen op verhoging van deze subsidie omdat het bedrag steeds minder werd in verhouding tot de steeds stijgende olieprijs. Het verdubbelen van de oliesubsidies tot 21 centimes per liter was één van de eerste beleidsvoornemens van de nieuwe Franse minister voor de Zee, le Pensec. Zoals blijkt in tabel 3.1 wordt deze oliesubsidie geheel openlijk verleend.

- b. De bedragen die uitgetrokken zijn ten behoeve van de instandhouding van de vloot zijn met name bedoeld voor trawlers met een motor boven 1500 pk, waarmee de verse visserij wordt beoefend. Gedurende drie jaar zal voor deze schepen een degressieve subsidie worden verleend, die is gebaseerd op de financieringslasten. Naast de pk-beperking geldt nog de voorwaarde dat het schip in dienst moet zijn gesteld tussen 1 januari 1972 en 31 december 1979.
- c. Het subsidiebedrag ten behoeve van de FIOM (Interventie en Marktorganisatiefonds zie pag. 45) is belangrijk verhoogd voor 1981. Deze begrotingspost heeft verschillende bestemmingen zoals het verlenen van ondersteuning bij doordraai van vis, speciaal ten behoeve van niet basis EG-vissoorten - het verlenen van hulp bij voorraadfinanciering, hetgeen tot doel heeft het doordraaien van vis zoveel mogelijk te voorkomen - het in het algemeen verstrekken van kredieten en het verlenen van kredietgaranties aan handels- en verwerkingsbedrijven - het verstrekken van subsidies aan de schelpdier- en overige aquacultures, waarbij in het bijzonder als doel wordt genoemd het uitbreiden van de oester- en mosselproductie - het verstrekken van subsidies in de exploitatiesfeer om het tekort tussen opbrengst en kosten te verminderen - het verstrekken van subsidies ten behoeve van experimentele reizen, met name door de verre visserij, kan tenslotte nog worden genoemd als een vorm van hulp door de FIOM.
- d. Investeringssubsidies werden in het verleden vaak verleend in het kader van meerjarige vlootstimuleringsplannen ("plans de relances"). Tijdens de studiereizen werd sterk de indruk verkregen dat deze plannen en de filosofie erachter in de praktijk geen belangrijke rol spelen. Ter gelegenheid van de in gebruik neming van een nieuwe trawler heeft minister Le Pensec echter meegedeeld dat hij een studie zal laten verrichten om te komen tot het openstellen van een meerjarenplan voor vlootvernieuwing. Het bedrijfsleven zal bij deze studie worden betrokken; in belangrijke mate wordt deze studie toegesplitst op de vraag wat het meest geschikte scheepstype is voor iedere visserij.
- Er zijn verschillende subsidiestelsels voor investeringen in de (semi)-grote en verre visserij enerzijds en de artisanale visserij anderzijds. Voor de twee eerstgenoemde takken van visserij geldt een investeringspremie van 12%.
- De artisanale visserij kan bij nieuwbouw profiteren van een samenstel van premies, oplopend tot 20% van de bouwprijs. De basispremie bedraagt 5% waarboven toeslagen (elk van 5%) worden verleend voor:
1. schepen die in serie gebouwd worden
 2. schippers-eigenaren die lid zijn van een producentenorganisatie
 3. schippers-eigenaren die jonger zijn dan 35 jaar.

Deze premies worden verleend ten behoeve van nieuw te bouwen schepen met een lengte van meer dan 12 meter 1).

Voor 1980 is bijvoorbeeld gerekend met 100 nieuwe schepen voor de artisanale visserij met een gemiddelde bouwsom van f 1 mln. De investeringspremies voor de artisanale visserij worden regionaal verdeeld, waarbij de Société Interprofessionnelle Artisanale (SIA) een belangrijke taak toegewezen kreeg. Vertegenwoordigers van de SIA toonden zich hiermee niet zo gelukkig, omdat zij een schaarste moeten beheren, zonder hiervoor duidelijk criteria te hebben.

Voor het eerst in 1981 werden ook investeringssubsidies verleend die tot doel hebben om te komen tot een zuiniger energieverbruik. In 1981 werden dit soort investeringen (bijvoorbeeld het vervangen van een oude motor door een nieuwe, die zuiniger is) voor 50% gesubsidieerd. Verwacht wordt dat 200 schepen van de "pêche industrielle" en 250 schepen van de "pêche artisanale" zullen profiteren van de subsidie op energiebesparende investeringen. Het doel van deze subsidieverlening is het beperken van het energieverbruik door de vloot met 10%. Voor 1981 is deze subsidie verminderd tot 25% per investering.

3.2 Fonds d'Intervention et d'Organisation des Marchés des Produits de la Pêche Maritime et de la Conchyliculture (FIOM)

Het FIOM werd gecreërd op 30 december 1975. Tijdens de crisis in 1975 ontstond de behoefte aan een nationale instelling die in staat was om de markten voor vis, schaal- en schelpdieren beter te ordenen. Bij de oprichting verkreeg het FIOM van de overheid een startsubsidie van f 28,5 mln. Het FIOM wordt gevoed met overheidssubsidies en met heffingen die door het bedrijfsleven worden opgebracht.

Tijdens de studiereis werd van verschillende kanten vanuit het bedrijfsleven de klacht vernomen dat het FIOM teveel geld "oppotte". De zeggenschap over de verdeling van de gelden berust bij het ministerie van Financiën; het bedrijfsleven heeft hierbij te weinig inspraak, zo werd eveneens vernomen.

Blijkens een bericht in Eurofish Report 2) zouden in 1980 de uitgaven van het FIOM aanmerkelijk hoger zijn dan de ontvangsten. De totale uitgaven worden geraamd op f 43,7 mln bij een getaxeerd

-
- 1) Na afloop van de visserijstaking in de zomer van 1980 was  en van de (weinig) tegemoetkomingen van ex-minister Le Theule om de investeringssubsidie ten behoeve van de artisanale visserij uit te breiden tot schepen korter dan 12 meter.
 - 2) 6 augustus 1980

totaal van ontvangsten ad f 33,2 mln. Het tekort kan worden gefinancierd uit middelen die in de vorige jaren zijn "opgepot"; het totaal van deze reserves bedroeg aan het eind van 1979 ongeveer f 13 mln.

In paragraaf 3.1 werden reeds enkele bestemmingen genoemd van de subsidies ten behoeve van het FIOM, zoals het financieren van interventieregelingen en het subsidiëren van experimentele reizen. Hieraan kunnen toegevoegd worden: Subsidies ten behoeve van de verwerkende industrie en het subsidiëren van reclame-campagnes. Het FIOM is gelieerd aan het hierna te bespreken "Comité Central des Pêches Maritimes" doordat de president van dit Comité tevens president van het FIOM is.

3.3 Comité Central de Pêches Maritimes

Het Comité Central is het overkoepelend orgaan van een parapublieke organisatie die werd ingesteld bij een verordening van 14 augustus 1945. De voorloper van deze organisatie was het comité voor haring, dat in 1935 werd opgericht. De structuur van de genoemde para-publieke beroepsorganisatie valt in verschillende onderdelen uiteen:

1. Aan de basis zijn de "comités locaux" gevormd. Hiervan zijn er ruim 40 langs de gehele Franse kuststreek. Een "comité local" is vertikaal georganiseerd, doordat vertegenwoordigers van de visserij, handel en verwerkende industrie erin zijn vertegenwoordigd. Voorts is het comité paritair samengesteld, in die zin dat vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers gelijklijk zijn vertegenwoordigd.
De taken van de "Comités locaux" zijn vooral economisch van aard. In dit verband kunnen worden genoemd:
 - het creëren van collectieve dienstverlenende instellingen, zoals een afslag en een coöperatie
 - het treffen van visserij-ordenende maatregelen zoals een verbod om een bepaalde visserij uit te oefenen (de boomkorvisserij werd in dit verband genoemd door een voorzitter van een "comité local")
 - of het vaststellen van het begin en het einde van een seizoen voor een bepaalde tak van visserij (bijvoorbeeld de visserij op Sint-Jacobsschelpen). In deze gevallen wordt vaak uitvoering gegeven aan beslissingen die zijn genomen door de hierna te noemen "Comités interprofessionnels".
 - het behartigen van de belangen van de aangesloten leden. In de garnalen-aanvoerhaven Honfleur bijvoorbeeld was het "comité local" ten tijde van de studiereis actief in het optreden tegen de vervuiling van de Seine-monding. Meer op sociaal gebied heeft een "comité local" bemoeienis met het ontwerpen en sluiten van sociale verzekeringen.
2. Op het nationale vlak bestaan een tiental "comités interprofessionnels", die in de meeste gevallen per vissoort zijn georgani-

seerd. Genoemd kunnen worden:

- het comité interprofessionnel de la grande pêche -
- het c.i. du poisson de fond
- het c.i. du thon, enzovoort. Een aantal van deze "comités interprofessionnels" heeft weer regionale "sous-comités", bijvoorbeeld voor het noorden, Bretagne en het zuidwesten.

De leden van de "comités interprofessionnels" zijn afkomstig van de verschillende beroepsorganisaties die op het nationale vlak actief zijn, zoals bijvoorbeeld de "Union des Armateurs". Deze leden worden benoemd door de minister voor de zee, op voordracht van de betreffende beroepsorganisaties. De "comités interprofessionnels" zijn ook weer vertikaal en tevens paritair samengesteld.

Het treffen van visserij-regulerende en marktordenende maatregelen per vissoort of per tak van visserij behoort tot de belangrijkste taak van de "comités interprofessionnels". Met name gaat het hierbij om de vaststelling van de opening en sluiting van het seizoen voor een bepaalde visserij-campagne - het vaststellen van de minimumaanvoerkwaliteit - de regeling van licentievoorwaarden, hetgeen van toepassing is voor de visserij op Sint Jacobsschelpen en een gedeelte van de mosselcultuur - het vaststellen van (minimum)prijzen, voorzover dit niet tot de taak behoort van de producentenorganisaties (de nog te bespreken FROM).

Bij het uitvoeren van de genoemde taken treden de "comités interprofessionnels" nogal eens in contact met het FIOM, bijvoorbeeld wanneer men subsidie wil verkrijgen voor experimentele reizen voor de "grande pêche", of wanneer gelden uit het FIOM benodigd zijn voor het kunnen uitvoeren van minimumprijzmaatregelen.

De beslissingen van de "comités interprofessionnels", worden veelal op het plaatselijke vlak uitgevoerd door de "comités locaux".

3. Het "Comité Central des pêches maritimes". Zoals reeds werd vermeld is dit comité het overkoepelend orgaan voor de comités locaux en interprofessionnels.

In het "Comité Central" hebben ook weer vertegenwoordigers van de verschillende landelijke beroepsorganisaties zitting, waarbij ernaar gestreefd wordt om de verschillende categorieën in de bedrijfskolom vertegenwoordigd te doen zijn. De leden van het "Comité Central" worden benoemd door de minister voor de zee. Onder toezicht van de minister coördineert het "Comité Central" de activiteiten van de "comités locaux" en de "comités interprofessionnels". Het "Comité Central" kan zelf maatregelen nemen of maatregelen voorstellen om verbetering te brengen in de exploitatie van de schepen, de visserijmethoden enz., Het "Comité Central" verkrijgt zijn geldmiddelen uit heffingen, waarvan het bedrag door de minister moet worden goedgekeurd. De beslissingen van de verschillende Comités zijn bindend voor

beroepsgenoten die zijn vertegenwoordigd. Er is voorzien in sanktiemaatregelen teneinde inbreuk op door de comités genomen beslissingen tegen te gaan. Jaarlijks wordt door het "Comité Central" een Algemene Vergadering belegd, waarop in het bijzijn van de minister het gehele "tableau" van visserijproblemen en -wensen wordt uitgesteld, in redevoeringen van de verschillende visserijvertegenwoordigers.

3.4 De producentenorganisaties

De Franse visserij telt een 13-tal producentenorganisaties, die zijn verenigd in de "Association Nationale des Organisations de Producteurs" (ANOP). De gehele aanvoer van de "pêche semi-industrielle" en 70% van de aanvoer van de kustvisserij (excl. schelpdierencultures) is opgenomen in de marktorganisatie van de producentengemeenschappen.

Er bestaan aparte producentenorganisaties voor de "pêche (semi)-industrielle" en de artisanale visserij. Ten behoeve van de eerstgenoemde tak van visserij functioneren drie producentenorganisaties, die zijn gevestigd in Boulogne, Concarneau en La Rochelle. Deze organisaties worden aangeduid met de benaming "Fonds Regional d'Organisation des Marchés".(FROM); de FROM's in de drie eerder genoemde plaatsen worden onderscheiden met FROM-Nord, FROM-Bretagne en FROM-Sud Ouest.

De besturen van de FROM's zijn op paritaire wijze samengesteld uit vertegenwoordigers van de reders en de bemanningsleden.

Als doelstellingen van de FROM's worden genoemd het opvoeren van de produktiviteit in de aanvoersector, alsmede het verbeteren van de kwaliteit en de commercialisatie van de vis. Eén en ander geschiedt volgens Brusselse voorschriften.

Op het gebied van de aanvoer hebben de FROM's een taak bij de verdeling van de quota voor de verschillende vissoorten. De nationale quota zijn regionaal over de FROM's verdeeld, waarbinnen een verdere verdeling per aanvoerhaven heeft plaats gevonden. Voor koolvis is een globale verdeling per man per reis opgesteld. De FROM's hebben echter niet de macht om naleving van de quota af te dwingen; dit behoort tot de taak van de overheid, zo werd van een medewerker van de FROM-Bretagne tijdens de studiereis vernomen.

Een belangrijk taak van de FROM is het beheren van het minimumprijssysteem. Hierbij worden ook minimumprijzen uitbetaald voor andere dan EG-vissoorten. Voor de functioning hiervan ontvangen de FROM's bijdragen van het FIOM. De FROM's ontvangen hun financiële middelen voorts door middel van heffingen, zowel naar hoeveelheid als naar waarde.

Zoals reeds werd vermeld verrichten de drie FROM's hun werkzaamheden ten behoeve van de (semi)-grote en verre visserij. De artisanale visserij kent aparte (een tiental) producentenorganisaties, waarbij in een aantal gevallen de coöperatie als zodanig functioneert. Dit is bijvoorbeeld het geval in Etaple en in les Sables d'Olonne. In deze plaatsen bestaat een actieve verkoop-

coöperatie (coöperative de mareyage), die het minimumprijstelsel beheert. Doordat deze coöperaties over diepvriesfaciliteiten beschikken kan menigmaal doordraai van vis voorkomen worden. De vis wordt dan in het diepvrieshuis bewaard en op een gunstiger tijdstip op de markt gebracht.

3.5 Coöperaties op het gebied van de visserij

Le Credit Maritime Mutuel

Dit is een financiële coöperatie die speciaal werkzaam is ten behoeve van de artisanale visserij. De coöperatie bestaat uit een centrale organisatie (le credit maritime mutuel) en een 10-tal aangesloten "caisses regionales." De C.M.M. is enigszins te vergelijken met de Centrale Rabobank organisatie en de "caisses regionales" met de zelfstandig plaatselijke Rabobanken. De C.M.M. en de "caisses regionales" zijn echte banken, omdat een gedeelte van het geld dat uitgeleend wordt afkomstig is van besparingen van cliënten.

Een ander gedeelte van de kredieten die door deze financiële coöperaties verstrekt worden is afkomstig uit een overheidsfonds: het "Fond de Développement Economique et Social" (FDES). Het C.M.M. en de "caisses regionales" hebben onder andere tot taak om bemiddeling te verlenen bij het verstrekken van FDES-kredieten. Dit zijn leningen tegen zachte voorwaarden, waarvan de rente in 1980 5% bedroeg, bij een normale bankrente in dit jaar van 12%. Deze leningen worden onder staatsgarantie verstrekt aan bedrijven in de artisanale visserij en hebben een looptijd van 12 tot 15 jaar.

Overige coöperaties

In de Franse artisanale visserij zijn coöperaties sterk tot ontwikkeling gekomen. Hierbij zijn, al naar gelang het werkterrein, verschillende soorten coöperaties ontstaan, die in het volgende overzicht worden weergegeven.

Soort coöperatie	Aantal per 31 juli '78
Aankoopcoöperatie-Coöp. d'avitaillement	56
Coöperatieve rederij - Armements coöperatifs	9
Coöperatief beheer van bedrijven - Groupements de gestion	11
Coöperaties op het gebied van handel en verwerking-coöp. de mareyage	10
Coöperatie op het gebied van de schelpdiercultuur-Coöp. pour la conchyliculture	21
Diversen	4

Bron: Le coöperateur maritime, september - oktober 1978

Al deze coöperaties zijn gelieerd aan "le Crédit Maritime Mutuel", doordat ze verenigd zijn in "la Confédération des Organismes du Crédit Maritime Mutuel".

De C.M.M. financiert in belangrijke mate de verschillende coöperaties. De aankoopcoöperaties zijn het eerst tot ontwikkeling gekomen, veelal zijn andere coöperaties hieruit voortgekomen. Een verscheidenheid van artikelen wordt via de aankoopcoöperaties aangeboden aan de vissers; ook olieleveranties vinden via deze coöperaties plaats. De aankoopcoöperaties zijn regionaal en ook nationaal georganiseerd, teneinde centrale inkoop van bepaalde artikelen mogelijk te maken, terwijl voorts uniforme voorwaarden tegenover leveranciers worden opgesteld.

De coöperatieve rederijen zijn (mede)eigenaar van één of meer schepen. Als belangrijk doel van deze coöperaties wordt genoemd jonge vissers in staat te stellen zelf een schip te verwerven. De beginnende visser kan, bij een goede rentabiliteit, op den duur een steeds groter aandeel in het schip of het gehele schip verkrijgen door een soort inkoopstelsel.

De "Groupements de gestion" hebben tot doel om te komen tot een meer rationeel beheer van de bedrijven. Dit kan worden bereikt door het verzorgen van de boekhouding en het geven van informatie hieruit; voorts door het geven van belastingadviezen en adviezen bij de aankoop van een nieuw of tweedehandsschip.

De "coöperatives de mareyage" (verkoopcoöperaties) zijn betrekkelijk jong in vergelijking met de hiervoor genoemde coöperatieve organisatievormen. De eerste verkoopcoöperaties werden ongeveer 15 jaar geleden opgericht, waarbij de doelstellingen waren het verkrijgen van inzicht in de marktomstandigheden - het versterken van de concurrentie teneinde superwinsten van handelaren te voorkomen - het regulariseren van de markt.

De eerste jaren waren erg moeilijk voor de verkoopcoöperaties; in de eerste plaats was het moeilijk om bekwame commerciële medewerkers aan te trekken en bovendien hadden (potentiële) afnemers vaak een anti-coöperatieve instelling waardoor deze coöperaties in een nogal vijandig gezinde omgeving moesten opereren. De "coöperatives de mareyage" zijn echter levensvatbaar gebleken en worden nu meer door de handel geaccepteerd.

In Etaple, Port en Bessin en les Sables d'Olonne, belangrijke plaatsen voor de artisanale visserij, bestaan goed functionerende verkoopcoöperaties. Deze coöperaties beheren ook een minimumprijsstelsel en functioneren als zodanig tevens als producentenorganisatie. Zoals reeds eerder werd vermeld kan doordraai van vis veelal beperkt worden door, bij een groot aanbod, vis te bewaren in diepvrieshuizen.

De coöperaties op het gebied van de schelpdiercultuur zijn eveneens van betrekkelijk jonge datum. Er zijn op dit gebied enkele actieve coöperaties die zich bezig houden met:

- het bestuderen van problemen op het gebied van het kweken van schelpdieren; in samenwerking met het Franse biologische visserij-instituut ISTPM.

- het gezamenlijk verkopen van de gekweekte produkten
- het tot ontwikkeling brengen van gemeenschappelijke beheersvormen voor kweekbassins.

3.6 De beroepsorganisaties

De belangrijkste organisatie in de aanvoersector is de "Union des Armateurs à la pêche de France" (de redersvereniging). Bij deze organisatie zijn de rederijen van de (semi)-grote en verre visserij aangesloten; ook de rederijen die schepen in de tonijnvisserij exploiteren maken deel uit van de "Union". Aan het eind van 1981 waren 217 schepen bij de Franse redersvereniging aangesloten. In de thuishavens voor deze schepen, met name in Boulogne, Lorient, Concarneau en La Rochelle, zijn plaatselijke afdelingen gevestigd van de "Union des Armateurs".

De leden van deze redersvereniging zijn vertegenwoordigd in diverse organisaties, zoals de "Comités locaux", het "Comité Central", de FROM's en de FIOM.

De standpunten en wensen van de Union des Armateurs worden regelmatig in de openbaarheid gebracht, menigmaal door de president (de heer Huret), doch ook in de vorm van publikaties. Een belangrijke gelegenheid om standpunten en wensen kenbaar te maken is de jaarvergadering van het "Comité Central", die ook steeds wordt bijgewoond door de Franse minister onder wie de visserijzaken ressorteren.

Enkele wensen die door de "Union" de afgelopen jaren naar voren werden gebracht zijn:

- Vrije toegang tot de visgronden in de wateren van de EG, waarbij de Britse standpunten scherp werden afgewezen.
- Het verkrijgen van een haringquotum voor de Noordzee, van dezelfde omvang als door Nederland werd bepleit.
- Het geven van meer inspraak aan het bedrijfsleven in beslissingen op EG-niveau; in dit verband wordt door de "Union des Armateurs" ook steeds bezwaar gemaakt tegen de te grote invloed van de biologen en wordt meer aandacht gevraagd voor sociaal-economisch factoren.
- Het instellen van een speciale olieprijs voor de visserij, in EG-verband.
- Het verlenen van meer investeringssteun, met name in de vorm van leningen tegen zachte voorwaarden om verdere veroudering van de Franse "pêche industrielle" te voorkomen.
- Het instellen door de overheid van een economisch instituut ten behoeve van de visserij ("une observatoire economique"). Dit instituut zou moeten rapporteren over de exploitatie-uitkomsten van de schepen, zodat goed kan worden beoordeeld in hoeverre overheidssteun noodzakelijk is.

De artisanale visserij kent niet een landelijke beroepsorganisatie als de "Union des Armateurs". De belangen van de

kustvisserij worden veelal via de coöperaties behartigd. Landelijk zijn deze gebundeld in de "Confédération des Coöperatives". Via de coöperaties zijn de artisanale vissers veelal vertegenwoordigd in de "comités locaux", in de "comités interprofessionnels" en in het "Comité Central". Vermeld moet worden dat de "comités locaux" in de belangrijke havens voor de artisanale visserij zeer actief zijn in het behartigen van de belangen van de artisanale vissers. Als voorbeeld hiervan kan worden genoemd het optreden van het "comité local" in le Guilvinec, tijdens een visserijconflict met Groot-Brittannië. Door dit land was met ingang van 1 juli 1979 eenzijdig een maaswijdtevergroting voor de langoustinevangst voorgeschreven (van 55 tot 70 mm). Toen enkele schepen uit le Guilvinec door Britse controlevaartuigen waren opgebracht reisde de voorzitter van het "comité local" uit le Guilvinec met een delegatie naar Brussel om de belangen van de vissers uit zijn plaats te behartigen.

3.7 Overige organisaties die een rol spelen in de Franse visserij

1'Institut Scientifique et Technique des Pêches Maritimes (ISTPM)

Het ISTPM is het Franse overheidsinstituut voor visserij-biologisch en -technisch onderzoek. De hoofdzetel van het ISTPM is gevestigd in Nantes; daarnaast zijn er 6 laboratoria van het ISTPM verspreid langs de kust en overzee namelijk in Boulogne- Lorient La Rochelle - Sète - La Réunion en St. Pierre et Miguelon. Elk van deze laboratoria is gespecialiseerd in onderzoek met betrekking tot vissoorten, die in het betreffende gebied het meest aangevoerd worden. Het laboratorium in Boulogne is bijvoorbeeld gespecialiseerd op haring en koolvis. Voor onderzoek op het gebied van de oester- en andere zeecultures beschikt het ISTPM nog over 4 speciale laboratoria in Auray - La Tremblade - Arcachon en Sète.

Ten behoeve van het onderzoek naar de visstapels is het ISTPM uitgerust met een 5-tal onderzoekingsvaartuigen.

Op grond van hun waarnemingen betreffende de visstand geven de Franse visserijbiologen adviezen aan de overheid; de uitkomsten van de onderzoeken worden regelmatig besproken met het bedrijfsleven met name in de "comités interprofessionnels". Biologen van het ISTPM hebben ook zitting in de Internationale Raad voor het onderzoek der zee (ICES).

Tijdens het bezoek aan het laboratorium van het ISTPM in Boulogne, in het kader van de studiereis, bleek dat Franse visserijbiologen omtrent enkele onderwerpen dezelfde opvattingen hebben als hun Nederlandse collega's. Met name geldt dit voor de noodzaak om meer aandacht te schenken aan sociaal-economische factoren bij de politieke besluitvorming en ook voor de onwenselijkheid om een grote haringstand op te bouwen.

Le Centre National pour l'Exploitation des Oceans (CNEOX)

Dit overheidsinstituut voor oceanologisch onderzoek werd door de overheid in 1967 opgericht. Het CNEOX speelt een rol op het gebied van de visserij doordat in 1978 door dit centrum een filiaal is opgericht, "France-Aquaculture", ten behoeve van het onderzoek naar het kweken van vis. Als doelstellingen van "France Aquaculture" worden genoemd: het stichten en beheren van installaties ten behoeve van het kweken van vis en het verspreiden van kennis omtrent kweekmethoden aan degenen die de aquacultuur (willen) beoefenen. Onderzoek op het gebied van de aquacultuur wordt voorts verricht op het centrum voor oceanologisch onderzoek in Bretagne. Het gaat hierbij om:

- onderzoek naar parasieten die problemen kunnen opleveren bij de cultuur
- studies op het gebied van de voeding en de voortplanting van kweekvis
- genetische studies

Le Centre d'Etude et d'Action Sociales Maritimes (CEASM)

Het CEASM is een studie- en vormingscentrum ten behoeve van de zeevisserij - de schelpdiercultuur en de aquacultuur. Het zwaartepunt van de werkzaamheden van het CEASM ligt op het gebied van de artisanale visserij. Dit studie- en vormingscentrum verkrijgt zijn inkomsten door het verrichten van betaalde opdrachten tot studie en vorming, afkomstig van publieke en para-publieke organisaties en van internationale organisaties. Voorts geeft het CEASM cursussen van korte of lange duur, waarvoor ook betaald wordt.

Enkele voorbeelden van uitgebrachte studies zijn:

"La pêche artisanale en mediterrannéé, situation et revenus", ten behoeve van de EG:

"La valorisation des produits de la pêche et de la conchyliculture", ten behoeve van de Mission d'Aménagement de la Basse Normandie.

"l'Acheminement du poisson de la production à la consommation" ten behoeve van de FIOM.

"La Formation professionnelle pêche dans l'ensemble de la CEE", ten behoeve van het Europese bureau voor vorming.

Ten behoeve van het visserij-onderwijs heeft het CEASM een leerboek uitgegeven, waarin de bedrijfseconomische en boekhoudkundige aspecten van een visserijbedrijf behandeld worden. Vermeldenswaard is nog dat het CEASM driemaal per week een radio-uitzending verzorgt "Radio Animation-Pêche", via radio Saint-Nazaire. Deze radio-uitzendingen, die gericht zijn aan vissers en hun familieleden hebben een vormend karakter.

Het toezicht op de werkzaamheden van het CEASM wordt uitgeoefend door een "Conseil d'Administration", waarin ook vissers zitting hebben.

4. De Franse visserij in de Europese Gemeenschap

4.1 De Franse visserij ten opzichte van die in de andere lidstaten

Binnen de Europese Gemeenschap neemt de Franse visserij een vooraanstaande plaats in. Qua aangevoerde hoeveelheid hebben de Fransen een belang van 15% binnen de "Negen", zij komen daarbij op de derde plaats na Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Doordat de Franse visserij echter is gericht op hoogwaardige produkten - aanvoer voor vismeeldoeleinden komt bijvoorbeeld praktisch niet voor - is het aandeel in de totale opbrengst ongeveer 30%; in dit opzicht neemt Frankrijk met een behoorlijke voorsprong de eerste plaats onder de EG-visserijlanden in (zie tabel 4.1).

Tabel 4.1 Aanvoer en besomming EG-visserij

	1977	1978	1979	1980
Aanvoer (1000 ton)				
Frankrijk	700	700	700	700
Italië	350	350	400	450
Verenigd Koninkrijk	900	950	850	800
Denemarken	1900	1850	1800	2000
Nederland	300	350	350	350
West-Duitsland	300	250	250	200
België	50	50	50	50
Ierland	100	100	100	150
Totaal	4600	4600	4500	4700
Besomming (mln gld)				
Frankrijk	1650	1750	1850	2100
Italië	1050	1100	1250	1500
Verenigd Koninkrijk	1100	1050	1100	1050
Denemarken	950	900	850	950
Nederland	450	500	600	600
West-Duitsland	450	450	400	350
België	100	100	100	100
Ierland	100	100	100	150
Totaal	5850	5950	6250	6800

Bron: Nationale statistieken; OECD Review of Fisheries

Een nadere onderscheiding naar produktgroepen brengt aan het licht dat het Franse aandeel niet voor alle categorieën even hoog is. Op demersale vis ofwel bodemvis blijken de Fransen relatief minder te vissen dan in andere landen het geval is. Slechts 21% van de bodemvisopbrengst van de EG komt voor rekening van Frankrijk. Voor de pelagische vissoorten is dit percentage aanzienlijk hoger: 32%. Een belangrijke rol speelt hierbij de tonijnvisserij; de visserij op andere pelagische soorten welke door vissers in de Noordzee worden gevangen - met name haring en makreel - is van minder betekenis. Ook wat betreft de schaaldieren - kreeften, langoesten, langoestines, garnalen - nemen de Fransen 32% van de EG-opbrengst voor hun rekening. De weekdieren tenslotte vormen een zeer belangrijk onderdeel binnen de EG-visserij-opbrengst. Met name de omvangrijke cultures van oesters en mosselen leveren, tezamen met de vangst van St. Jacobsschelpen en andere weekdieren, 62% op van de totale opbrengst van weekdieren in de EG.

De plaats die de verschillende produktgroepen innemen binnen de visserij van de EG-landen blijkt voorts uit tabel 4.2. De Franse visserijopbrengst wordt voor 47% behaald met demersale vissoorten, tegen 64% voor de gehele EG. Voor pelagische vis en schaaldieren blijkt Frankrijk ongeveer in de pas te lopen met de EG-verhoudingen: 16 en 10% tegen 14 en 9% in de EG. De weekdieren verzorgen in de EG slechts 13% van de visserij-opbrengst, in Frankrijk echter 27%.

Tabel 4.2 Procentuele samenstelling EG-visserijbesomming (gemiddeld over 1977, 1978 en 1979)

	Demersale vis	Pelagische vis	Schaaldieren	Weekdieren
Frankrijk	47	16	10	27
Italië	67	6	12	15
Verenigd Koninkrijk	71	16	9	4
Denemarken	75	20	5	0
Nederland	69	16	3	12
West-Duitsland	78	12	8	2
België	90	0	8	2
Ierland	30	42	20	8
Totaal EG	64	14	9	13

Bron: Nationale statistieken; OECD Review of Fisheries

Wat betreft de vloot blijkt Frankrijk niet het eerste visserijland van de EG te zijn. Gemeten naar het totale tonnage delen de Fransen samen met de Britten de tweede plaats met ieder 20% van de EG-tonnage. Eerste is in dit kader Italië met 25% van die

tonnage. De beschikbare cijfers, hoe globaal deze ook mogen zijn, geven voorts de indruk dat per bruto register ton de besomming in Frankrijk het hoogst is, op enige afstand gevolgd door Nederland, Denemarken en België. Dit kan erop wijzen dat de Franse vissersvloot ingezet wordt met een relatief hoge mate van efficiency.

Ten aanzien van de in- en uitvoer van vis en visproducten neemt Frankrijk, in het EG-kader, ongeveer dezelfde positie in als Groot-Brittannië en West-Duitsland: Een belangrijk importsaldo, doordat de invoer, naar waarde, slechts voor ongeveer 30% wordt gedekt door de uitvoer. Van deze drie landen was de Franse invoer met ruim f 2,3 miljard het hoogst in 1980. De waarde van de Britse en West-Duitse invoer bedroeg in dat jaar respectievelijk f 2,2 en f 2,1 miljard. De invoeropbrengsten van deze drie landen ontlieden elkaar niet veel in 1980: Groot-Brittannië f 729 mln - Frankrijk f 685 mln - West Duitsland f 626 mln.

4.2 Standpunten en belangen

De sfeer rond het gemeenschappelijk visserijbeleid, die uit verschillende publikaties en gesprekken naar voren kwam, week in eerste aanleg weinig af van die in andere lidstaten. Het beleid diende de visserij tot voordeel te strekken, doch met name de Franse visserij. Daarbij werd, en ook dat is begrijpelijk, meermalen gewezen op onjuiste situaties in andere lidstaten. De indruk bestaat voorts, dat de bijdrage in de gedachtenvorming niet zozeer van principiële aard is, maar meer praktisch gericht. Dat heeft tot gevolg dat merendeels de problemen van de dag aan de orde komen, zonder dat de grote lijn voor de toekomst een belangrijk punt van overweging is.

In een land met voor wat betreft visproducten een invoerschot van flinke omvang stelt men de concurrentiepositie van de eigen visserij op de binnenlandse markt centraal. Belangen van handel en verwerking en voorts consumentenbelangen staaan duidelijk op het tweede plan. Overigens was wel een veel gehoorde klacht dat de visserij in overheidskringen - door zijn geringe omvang - te weinig aandacht krijgt. Als een van de oorzaken werd genoemd het onderbrengen van het nationale visserijbeleid in het Ministerie van Transport. Waar in andere landen de koppeling met de landbouw gebruikelijk is, een bedrijfstak met een kleinschalige ondernemingsstructuur, wordt binnen het genoemde ministerie de ongelijke verhouding tussen de visserij en de grote internationale transportondernemingen en hun toeleveranciers (rederijen, Air France, Concorde, enz.) als nadelig voor de visserij gevoeld.

Het instellen van een "Ministère de la Mer", waaronder de visserij voortaan ressorteert, door de nieuwe regering Mitterand is in Franse visserij kringen positief ontvangen. Men ontleent hieraan de hoop dat de visserijproblemen meer aandacht zullen krijgen in de internationale onderhandelingen.

De regeringswisseling in Frankrijk zal geen verandering in de Franse positie ten opzichte van het Gemeenschappelijk visserijbeleid tot gevolg hebben. De nieuwe minister voor de Zee Le Pensec heeft verklaard dat hij krachtig weerstand zal bieden tegen Britse pogingen om voorkeursrechten te verkrijgen in de wateren rondom de Britse eilanden 1).

In het algemeen kan nog gezegd worden dat ook in het Franse visserij-bedrijfsleven de mening heerst dat biologische opvattingen teveel aandacht krijgen bij de EG-onderhandelingen over het beheer van de visstapels. Sociaal-economische factoren worden hieraan teveel ondergeschikt gemaakt.

Verre visserij

Een teer punt wordt gevormd door de onderhandelingen met derde landen. De verre visserij, hoewel sterk aan belang ingeboet, is zeer geïnteresseerd in EG-overeenkomsten met een aantal landen, met name Canada en Noorwegen. De verre visserij is vrijwel volledig afhankelijk van visgronden buiten de EG en is reeds getroffen door de uitbreiding van visserijzones van een aantal landen. Door middel van EG-overeenkomsten hoopt men tenminste een deel van de visgronden van de verre visserij te behouden. De Franse reders hebben er dan ook grote bezwaren tegen dat Groot-Brittannië het sluiten van akkoorden met Derde landen afhankelijk stelt van de tot standkoming van een intern EG-visserijbeleid. Ter vergemakkelijking van de visserij in andere wateren is de verre visserij voorts doende met behulp van joint ventures een zekere toegang tot die wateren vast te houden.

Industriële visserij (De "pêche industrielle")

In het verlengde van de belangen die de verre visserij heeft bij de overeenkomsten met derde landen liggen de belangen van de "Pêche Industrielle" in EG-wateren buiten het Franse deel daarvan. De betreffende rederijen - vergelijkbaar met onze grote zeevisserij - beheren een hektrawlervloot die grotendeels afhankelijk is van de Noordzee en in nog sterkere mate de wateren ten Westen van de Britse eilanden. Een vrije toegang tot die wateren, overigens ingebed in het Verdrag van Rome, is voor deze schepen van levensbelang. Daarom is de Franse visserij, gesteund door de overheid, van meet af aan een supporter van deze vrije toegankelijkheid van de Eurozee geweest.

Voor de industriële vloot zijn, naast de toegankelijkheid van wateren, na enkele EG-jaren ook de quotaregelingen een knellend keurslijf geworden. Aanvankelijk werden de haringvisserij getroffen door de steeds verder beperkte haringvangst in de Noordzee en het Kanaal, uitmondend in een vangstverbod na 1977. Geleidelijk zijn bovendien de rondvistrallers in hun exploitatiemogelijkheden beperkt door de krappere toewijzingen in met name het zeegebied ten

1) France Pêche, juni 1981.

Westen van de Britse eilanden. Voor het verdelen van deze quota zijn via de bedrijfsorganisaties (FROM) overigens nogal gecomplieerde sleutels - per rederij, per schip, per reis, enz. - ontworpen. Gebruik makend van meldingsformulieren voor de schippers ligt de controle op de quota en de contingenten in handen van het georganiseerde bedrijfsleven. Voorzover is na te gaan heeft de overheid in deze nauwelijks een taak. Het controlenet lijkt door zijn ingewikkeldheid nogal wat mazen te hebben.

Een enkele Franse reder gaat zover een walbasis op de Hebriden te overwegen. Dit kan uiteraard alleen bij een strikte toepassing van de EG-regelen met betrekking tot de vrije visvangst en de vrije vestiging in lidstaten.

Voor de industriële vloot kunnen ook de "visplannen" van de EG van betekenis zijn. In vele bedrijfstakken worden in Frankrijk weliswaar meerjarenplannen gemaakt, doch de visserijplannen die hier zijn bedoeld liggen in een ander vlak. De bedoeling is namelijk het vissen in elkaars wateren nader te regelen door middel van meer of minder gedetailleerde afspraken over wie, wanneer, waar mag vissen. De Fransen lijken geen principiële tegenstanders van de plannen te zijn. Zij stellen wel dat de plannen technisch van aard moeten zijn - aanpassing visserij aan quota - en geen politieke achtergronden moeten hebben. Het vermoeden bestaat dat men zich niet goed realiseert dat de visserij, bij bestaande quota, nog verder in een onnodig keurslijf wordt geperst.

Semi-industriële en artisanale visserij.

Een andere groep vissers, met name de semi-industriële vloten van Normandië en Bretagne, is eveneens zeer betrokken bij de vrije toegankelijkheid van de Eurozee. Historisch visten deze kotters - tezamen met een aantal scheepjes van de artisanale vissersvloot - in het zeegebied tussen Frankrijk en Engeland. Door de geringe breedte van dit zeegebied is voor deze schepen ook de Engelse zone van grote betekenis. Naast het betwisten van de toegankelijkheid van deze wateren (12 mijl) voor Franse vissers zijn ook de eenzijdige visserijtechnische bepalingen van de Engelsen een doorn in het Franse oog. Met name regels ten aanzien van de maaswijdte hebben een storm van protest doen oplaaien, die zelfs gepaard ging met een mini-visserijoorlog. Hoewel de Engelse regels in principe niet discriminatoir zijn - zij gelden ook voor Engelse vissers, die echter nauwelijks vissen op langoustines zoals de Fransen - worden met name de Fransen erdoor getroffen. Een vergelijking met het boomkorverbod in de Franse kustzone dring zich daarbij overigens op.

Structuurbeleid

Het Eg-structuurbeleid ziet men in Frankrijk vooral in het verlengde van wat de nationale overheid reeds doet. Het gaat hierbij enerzijds om de wens om de ontwikkeling van de kleinere vissersschepen te stimuleren, bijvoorbeeld door subsidies in de in-

vesteringssfeer. Daarmee is de Franse overheid, zij het in totaal op betrekkelijk geringe schaal, reeds jaren bezig. Men verwacht dat uit EG-fondsen ook gelden voor dergelijke structuurverbeteringen zouden kunnen worden geput. Voorwaarde is dan wel dat de criteria zoveel mogelijk in eigen beheer kunnen worden vastgesteld.

Op het punt van de subsidies in de exploitatiesfeer heeft de Franse overheid reeds jaren een oliesubsidie verleend, ondanks de afwijkende standpunten van de Europese Commissie en die van andere lidstaten dienaangaande. Met name de visserij met grote, krachtige schepen - "Grande Pêche" en "Pêche Industrielle" - doet een dringend beroep op de EG om de tekorten die de hoge olieprijs veroorzaakt door middel van subsidies op te vangen.

Tot een confrontatie van het structuurbeleid en het beheers- (conserverings) beleid lijkt het in Frankrijk nauwelijks te komen. Met name het niet wijd verbreid doordenken over het beheersbeleid lijkt een dergelijke confrontatie in de weg te staan. Het behoeft geen betoog dat een samenhang tussen beide aspecten van het beleid tenminste zou dienen te worden nagestreefd. Het moet gezegd dat ook de onzekerheid over de (nog steeds niet vaststaande) lijn van het EG-beheersbeleid mede oorzaak is van mogelijke discrepanties.

Marktbeleid

Het nationale marktbeleid is in Frankrijk, zoals gezegd een land met een groot invoeroverschot van visprodukten, traditioneel gericht op de versterking van de binnenlandse producenten, dus de eigen visserij. Dit betekende een neiging tot het aanhouden van hoge tariefbarrières. De vorming van de EG heeft daaraan afbreuk gedaan voorzover het betrof de handel met andere lidstaten, aanvankelijk binnen de Zes, later ook met Denemarken en het Verenigd Koninkrijk.

Om de eigen positie te handhaven is men in Frankrijk geporteerd voor relatief hoge minimumprijzen, tezamen met een hoog buitentarief. Het spreekt vanzelf dat men hierbij de lidstaten met een exportoverschot en die welke handel en verwerking meer vooropstellen tegenover zich ziet.

De organisatie van de minimumprijsregelingen van de EG langs de PO's (Producenten Organisaties) loopt geheel parrallel aan de reeds bij de oprichting van de EG bestaande organisatiestructuur in Frankrijk. Het heeft er alle schijn van dat het Franse voorbeeld voor de EG model heeft gestaan. Dit heeft voor de Fransen het voordeel gehad dat zonder meer op de EG-systematiek kon worden ingehaakt, waar andere landen met overgangsmoeilijkheden kampten. Voorts lijkt het erop dat de privaatrechtelijke sfeer, die de PO in de EG-zienswijze omgeeft, in Frankrijk - mede door de bemoeienissen van de Chambres de Commerce - een publiekrechtelijk tintje heeft. Zaken als (waar nodig) een verplicht en een algemene deelneming aan PO-activiteiten lijken daar gemakkelijker te bereiken dan in andere lidstaten.

De marktorganisatie via de PO's heeft als gevolg van de

samenstelling van de binnen die PO's georganiseerde groepen een sterke "producenten" achtergrond. Een organisatie waarin, zoals in Nederland de Produktschappen, produktie samen met handel en verwerking zijn georganiseerd is in Frankrijk niet aanwezig. Hieruit blijkt wederom het sterk op de produktiekant gerichte beleid. Dat dit voor handel en verwerking niet het gunstigste uitgangspunt is zal duidelijk zijn. Wellicht is dit een van de redenen van de niet optimale organisatie van de Franse handel en verwerking van visprodukten (zie het hoofdstuk Handel, verwerking en afzet).

5. Handel, verwerking en afzet naar de consument

5.1 Assortiment

De Franse consument is voornamelijk een afnemer van verse visprodukten. 70 Procent van de visomzet van de detailhandel bestaat uit verse vis. Verder is de consumptie van schaal- en schelpdieren van belang. De consumptie van visprodukten per hoofd per jaar bedraagt 13,5 kg, (in Nederland 12,5 kg).

Een consumentenonderzoek dat in Frankrijk werd uitgevoerd geeft inzicht in de vissoorten die de Fransen prefereren.

Tabel 5.1 Verbruik van verse vis (excl. horeca) naar soort en naar presentatievorm, op basis van het aanvoergewicht in 1978.

	(hoeveelheden x 1 mln kg)			
	totaal	w.v. als hele vis	moten	filets
wijting	43	14	-	29
kabeljauw	24	-	14	10
koolvis	17	-	10	7
makreel	9	9	-	-
sardien	7	7	-	-
schar	7	7	-	-
beek	6	6	-	-
zeebrasem (dorade)	6	6	-	-
tong	5	5	-	-
overige	86	39	29	19
totaal	210	93	53	65

Bron: Marée de France

De consumptie van gerookte, gedroogde, gemarineerde en gezouten produkten betreft voornamelijk produkten van kabeljauw en haring. In de regio Parijs is ook gerookte zalm van belang.

Tabel 5.2 Verbruik (excl. horeca) van gerookte, gedroogde en gezouten produkten in 1978.

Gerookte zalm	1,4 mln kg
Gemarineerde haring	2,1 mln kg
Gezouten kabeljauw	4,6 mln kg
Overige	<u>1,1 mln kg</u>
Totaal	9,2 mln kg

Bron: Marée de France.

5.2 Marktstructuur

De markt voor visserijproducten in Frankrijk wordt gekenmerkt door een grote mate van desintegratie. In de diverse schakels van het visserijbedrijf voeren vissers, groothandelaren, viskopers (mareyeurs), grossiers en detailhandelaren hun beleid zonder dat ze duidelijk zicht hebben op wat in andere schakels en op andere plaatsen gebeurt. Opmerkelijk is dat zelfs de commissionairs van de rederijen en de viskopers een grote mate van zelfstandigheid kennen, en tendele voor zich zelf werken. Als gevolg van deze desintegratie wordt het Franse visdistributiesysteem gekarakteriseerd door een veelheid van geïsoleerde, lokale deelmarkten en marktjes. Bijvoorbeeld tussen locale vissers en viskopers, tussen grossiers en detaillisten en tussen viswinkelier en consumenten. Deze ingewikkelde en ondoorzichtige marktstructuur maakt grote delen van Frankrijk moeilijk toegankelijk voor buitenlandse produkten. Anderszijds blijkt ook de doorstroming van het Franse produkt naar de grote steden problematisch te zijn.

Juist in de grote steden heeft zich een sterke groothandel ontwikkeld die zijn produktie direct levert aan de detailhandel. Voor deze moderne groothandelsbedrijven zijn buitenlandse handelaren vaak betere handelspartners dan de traditionele Franse vishandel. Dit is ongetwijfeld een van de redenen dat Fransen steeds minder in hun eigen behoefte aan visprodukten kunnen voorzien.

Een compleet overzicht van het distributiesysteem voor visprodukten in Frankrijk is vermeld in tabel 5.3 die is ontleend aan de voornoemde Franse studie. De belangrijkste bijzonderheden zullen kort worden toegelicht.

35 Procent van de Franse aanvoer werd in 1975 toegeschreven aan de traditionele kustvisserij (de artisanale visserij). Een zeer groot percentage (65 Procent) werd dus aangevoerd door trawlers in beheer van rederijen. 80 Procent van de vis wordt aangevoerd via de afslag.

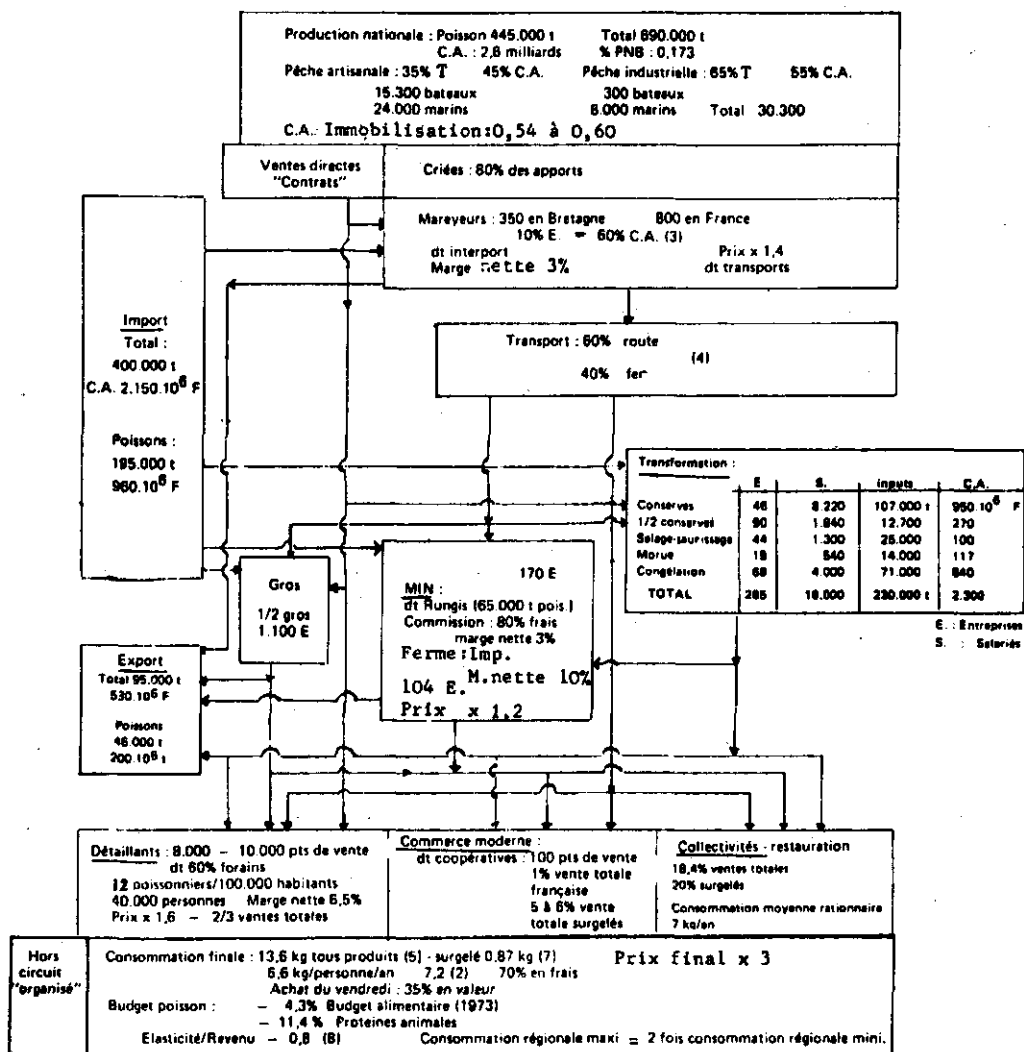
De kopers op de afslag bestaan voornamelijk uit de zogenaamde "mareyeurs". Dit zijn gecombineerde handelaren/transporteurs zoals ook Nederland die nog wel kent. Hun aantal wordt in Frankrijk geschat op 800 waarvan 350 in Bretagne, het visserijgebied bij uitstek. De vishandelaren leveren hun produkten aan visgrossiers, aan de groothandel (Rungis/Boulogne) of direkt aan de detailhandel.

Frankrijk kent een groot aantal visgrossiers en gecombineerde grossiers/ detailhandelaren (1100 bedrijven). Deze bedrijfjes opereren voornamelijk in de kleinere steden in de kustgebieden.

De centrale groothandel (M.I.N.) is van zeer groot belang in de agglomeratie Parijs. Deze groep bestaat (inclusief de importeurs) uit 170 groothandelsbedrijven die voor het grootste deel direkt leveren aan detailhandelaren en horeca. Het is deze groep bedrijven die de afnemers zijn van de Nederlandse visexporteurs.

Twee derde van de detailhandelsverkopen is nog in handen van de gespecialiseerde visdetailhandel. Frankrijk telt 8000 tot 10.000

Tabel 5.3 SCHEMA DE LA FILIERE DES PRODUITS DE LA MER EN FRANCE 1975

- Sources :
- (1) Institut National de la Consommation
 - (2) INSEE 1972 Poisson frais
 - (3) Chiffres CES douteux Ex. { Lorient 17% - 50% (source INRA)
 - (4) Chiffres CES très douteux { Concarneau 22,7% - 49,5% (source INRA) en volume 23% - 50% en valeur
 - (5) INSEE dont surgelés
 - (6) INSEE en valeur 1970 108 F/personne/an Total 5,510⁶ F
 1974 172 F/personne/an
 - (7) INSEE 1970
 - (8) INSEE Tous produits de la mer.

Sources : INRA Economie Nantes 1977.

van deze verkooppunten waarvan 60 procent ambulant is. Dit cijfer duidt op een winkeldichtheid van 12 verkooppunten per 100.000 inwoners. Het vergelijkbare cijfer in Nederland is 14 verkooppunten per 100.000 inwoners. Slechts 1 procent van de visverkoop vindt (volgens de gegevens in tabel 5.3) plaats in grootwinkelbedrijven (5 à 6 procent van de diepvriesprodukten). Deze categorie beschikte in 1975 over 100 verkooppunten. Ongeveer 20 procent van de visprodukten werd geconsumeerd in restaurants.

Uit het eerder aangehaalde consumentenonderzoek blijkt dat het marktaandeel van de grootwinkelbedrijven (die vaak ook verse vis verkopen) wellicht wat hoger is dan 1 procent (tabel 5.4). Het zeer grote marktaandeel van viswinkels en ambulante handelaren o.a. op markten wordt ook hier bevestigd.

Opmerkelijk is dat de Fransen hun vis nog voor 35 procent inkopen op vrijdag.

Tabel 5.4 Marktaandeel in de verkoop van verse vis

Horeca	20
Grootwinkelbedrijven	7
Viswinkels	37
Op markten	18
Overige levensmiddelenwinkels	18

Bron: Marée de France

5.3 Nederlandse produkten op de Franse markt

Nederland voerde in 1979 en 1980 visprodukten uit naar Frankrijk ter waarde van ongeveer f 175 mln. Hiermee was Frankrijk na België en West Duitsland op twee na het belangrijkste exportland voor het Nederlandse visserijbedrijf.

Tabel 5.5 De belangrijkste visprodukten die Nederland uitvoert naar Frankrijk (1980)

Vissoorten	exportwaarde
Tong	f 35 mln
Rondvis (kabeljauw, wijting, koolvis, schelvis)	" 34 mln
Overige zeevis	" 36 mln
Garnalen	" 27 mln
Mosselen	" 10 mln
Filets	" 5 mln
Krabconserven	" 4 mln
Zoetwatervis	" 4 mln
Zure haring	" 3 mln

Bron: CBS, statistiek van de In- en uitvoer

Voorzieningsbalans Franse vismarkt en de EG

Frankrijk is niet in staat te voorzien in de eigen visbehoefte. Opmerkelijk is dat het invoeroverschot in de loop van de jaren regelmatig is toegenomen. Het was in 1979 naar waarde gemeten bij uitschakeling van de inflatie zelfs vier maal zo groot als in 1965. Het toenemende Franse onvermogen om in de eigen visbehoeften te voorzien komt voorts' duidelijk naar voren door de invoer te confronteren met de eigen aanvoer: in 1965 maakte de waarde van de invoer 34% uit van die van de Franse aanvoer, terwijl dit percentage in 1979 was gestegen tot 118.

Tabel 5.6 Waarde van de aanvoer, de invoer en de uitvoer van visprodukten in Frankrijk gemeten in 1000 gld van 1980, exclusief vismeel en visolie.

	1965	1970	1975	1979
Aanvoer	1696	1910	2069	2076
Invoer	581	883	1635	2453
Uitvoer	99	167	417	620
Invoeroverschot	482	716	1217	1833

Bronnen: France Pêche; statistique des pêches maritimes

De groei van het tekort aan visprodukten in Frankrijk valt samen met de periode waarin de Europese marktordening tot stand kwam. In 1968 waren de laatste binnentarieven afgebroken. Hiervan heeft vooral Nederland kunnen profiteren. Na 1973 hebben het Verenigd Koninkrijk en Denemarken zich aangesloten bij de Euromarkt. Volgens de verwachting zal binnenkort Spanje toetreden. In tabel 5.7 is vermeld hoe de ontwikkeling van de uitvoer van visprodukten naar Frankrijk door deze landen is geweest.

Tabel 5.7 Ontwikkeling van de uitvoer van visprodukten naar Frankrijk vanuit Europese landen. (waarde in mln gld, geldswaarde 1980)

	1970	1975	1980
Nederland	436	398	173
Verenigd Koninkrijk	92	193	194
Denemarken	57	258	207
Spanje	61	87	42

Bronnen: Statistique des pêches maritimes; INSEE, statistique du commerce extérieur de la France

Uit deze tabel blijkt duidelijk dat de Nederlandse afzetmogelijkheden in Frankrijk in de zeventiger jaren zijn gestagneerd. Het marktaandeel van het Verenigd Koninkrijk is gegroeid ondanks het invoeroverschot waar de Britten zelf mee kampen. De uitvoer vanuit Denemarken is in korte tijd spectaculair gegroeid met 400 procent maar daarna weer wat gedaald. De nieuwe EG landen zijn in staat een breed assortiment te presenteren; het toegenomen marktaandeel is in alle produktgroepen terug te vinden. De groei was echter het grootst bij verse vis, filets en visconserven.

De toetreding van Spanje tot de Euromarkt

De toetreding van Spanje kan betekenen dat er opnieuw een concurrent bij zal komen op deze exportmarkt die voor Nederland zo belangrijk is. Wat heeft Spanje te bieden? Uit tabel 5.8 blijkt dat de Fransen nu reeds belangrijke afnemers zijn van Spaanse visserijprodukten, vooral tonijn, mosselen en ook conserven.

Tabel 5.8 Uitvoer van visartikelen uit Spanje naar Frankrijk in 1980, gerangschikt naar de waarde.

	Hoeveelheid (x 1000 kg)	Waarde (x f1000)	Gem. prijs (gld)
visprodukten, vers, diep- vries totaal	3979	9678	5,04
waarvan:			
tonijn	1158	5843	5,04
makreel	1923	1407	0,73
dorade	106	655	6,24
forel	45	237	5,28
sardien	246	215	0,73
filets	145	531	3,66
overige produkten	356	789	2,22
gezouten vis	553	3198	5,79
schaal- en schelpdieren	10641	15239	
waarvan:			
mosselen	10613	15044	1,41
escargots	28	196	6,99
visconserven	244	1861	7,63
mosselconserven	1962	12887	6,56

Bron: Franse invoerstatistiek

Wellicht zullen Spaanse exporteurs trachten nieuwe produkten op de Franse markt te brengen. Tabel 5.9 geeft een overzicht van de belangrijkste visprodukten die Spanje exporteert.

Tabel 5.9 Totale uitvoer van visprodukten door Spanje in 1980, hoeveelheden en prijsniveau in gld. per kg

	Hoeveelheid (x 1000 ton)	Prijs (gld)
visprodukten, levend, vers, gekoeld, diegevroren:		
totaal	48.927	1,96
waarvan:		
platvis	220	2,20
tonijn	24.645	2,63
makreel	4.459	0,67
kabeljauw	776	1,68
heek	756	1,74
sardien	11.220	0,74
visprodukten, gedr.,gezouten,gerookt, totaal	11.512	3,88
schaal en weekdieren totaal	23.065	2,15
waarvan:		
schaaldieren	348	9,50
mosselen	17.348	1,12
inktvis	5.155	4,68
geconserveerde visprodukten totaal	23.361	6,04
waarvan:		
visconserven	17.894	5,91
conserven van inktvis	2.596	6,53
conserven van mosselen	2.323	6,17

Bron: Spaanse uitvoerstatistiek

Summary

In this summary a brief survey will be given of the contents of the chapters in which the French fisheries are described in this report.

I General survey of the French fisheries

The main division of the French fisheries is based upon the distinction between "pêche industrielle" and "pêche artisanale". The first branch of fisheries consisted at the end of 1980 of 217 ships, of which 185 trawlers belonged to the "pêche fraîche". These are the wet fish trawlers operating from Boulogne and Lorient and the medium-size trawlers with home ports Concarneau and Lorient-Etel. The two other branches of the "pêche industrielle" are the tuna-fisheries and the distant water fisheries ("grande pêche"). The fleets of the "pêche fraîche" and the "grande pêche" are strongly diminished in the years after 1973, owing to the rise of the fuel price and catch reductions in EC waters and waters of Third Countries.

The artisanal fisheries consist of about 11000 boats, mainly below 25 grt. The importance of this branch of fisheries relating to the total value of the catch of the French fisheries as a whole is increased in the past 10 years. Of this total catch value (culture of molluscs excluded) about two-third was contributed by the artisanal fisheries.

Landings of the French fisheries remained relatively stable during the past 10 years, with a quantity of about 700.000 ton. In 1980 the culture of oysters and mussels contributed 172.000 tons to this total figure. The total value of these landings amounted to Ffrs 4,2 milliard in 1980. About half of this amount consisted of the wet fish value, whereas the culture of oysters and molluscs contributed with Ffrs 725 mln tot this total catch value. Main product of the French fisheries is oysters (value Ffrs 536 mln) followed by tuna (Ffrs 420 mln) and hake (Ffrs 320 mln).

II Branches of fisheries, developments and problems.

The "grande pêche" is strongly reduced owing to the lack of fishing grounds that can be exploited by this ships. In 1980 9 vessels remained, compared with a fleet of 23 at the end of 1973. Catch reductions mainly occurred for this branch of fisheries in the Canadian and Norwegian waters.

The fleet of the "pêche fraîche" diminished from 213 trawlers at the end of 1978 to 185 in 1980. For this fleet important fishing grounds were lost in the waters near the Far-Ør. Increased oil prices also caused big problems for the owners of the trawlers from Boulogne and Lorient. This is showed by the fact that costs of fuel amounted to about 30% of the gross earnings of their ships. After 5 years of diminishing fleets in 1981 some new vessels were

put into service again. Remarkable is a serie of 7 ships, in service already or on order, in Concarneau which are fitted with an engine of 800 hp. Reducing the costs of fuel was an important target of this investments.

The "pêche artisanale" obtained better results in recent years. This is p.e. illustrated by the greater importance of the landing values of the ports where artisanal fisheries are dominant, such as le Guilvinec. This is the fourth of the French fishing ports after Boulogne, Lorient and Concarneau. The artisanal fisheries show a great variance in fishing methods such as trawling round and flatfish, fishing on "cocquilles St.Jacques", guilnetting and hook line fishing.

In the important places of the artisanal fisheries there are coöperations which play an active role concerning the purchasing of materials and also the selling of the landed fish.

The tuna fisheries (pêchethoniere) consisted at the end of 1980 of 23 ships which mainly are operating in the waters west of Africa up to South America. A serie of new 3.600 hp ships is build. The importance of the "pêchethoniere" is illustrated in the fact that in 1980 12% of the total catch value (culture of oysters and mussels excluded) was obtained with tuna.

As mentioned before oysters are the main product of the French fisheries. Total value of the cultivated oysters rose from Ffrs 385 mln. in 1973 tot Ffrs 536 mln in 1980. In this period the value of the cultivated mussels increased from Ffrs 60 mln in 1973 to Ffrs 190 mln in 1980. Plans are made to increase the future production of oysters and mussels.

III The organisational structure of the French fisheries

One of the early decisions of the Mitterand-Administration was the establishment of a Ministry of the Sea. The Fisheries Directorate, wich was a part of the Ministry of Transport, is incorporated in this new Ministry. Fisheries subsidies provided by Government increased from Ffrs 109 mln in 1979 to Ffrs 306 mln in 1981. The French minister who is now responsible for fisheries, le Pensec, has announced that another Ffrs 59 mln will be destined for support. A part of this amount will be used to increase the oil subsidy from 10,5 to 21 centimes a liter. An important part of the government subsidy (Ffrs 120,5 mln) is destined to finance the FIOM ("Fond d'Intervention et d'Organization des Marchés des produits de la pêche maritime et de la conchyliculture").

It is the aim of the FIOM to improve and regularize seafishery- and shellfish markets, by activities such as: - contributing to a better knowledge of consumption of sea products, to a better knowledge of the existing stocks of fish - encouraging commercial agreements between producers, processors and customers and supervising the interventions of the Producers Organizations.

An important aspect of the structure of the French fisheries is the framework of the "comités locaux", the "comités regionaux"

and at the "comités interprofessionnels", and at the summit, the "comité central".

In a "comité local" fishermen, fishmerchants and - processors meet each other to solve local fisheries problems. A "comité regional" is the same structure to discuss regional problems.

The "comité interprofessionnels" are organized per kind of fish and regularize p.e. the beginning and ending of a fishcampaign. The "comité central" is the overall organization and has mainly significance as a meeting point between representatives of all parts of the fisheries branche.

Beside this "comité" - structure there are the professional organizations, of which the "Union des Armateurs a la Pêche de France" is most dominating. This organization represents the owners of the ships of the "pêche industrielle". The artisanal fishermen are mainly represented by the presidents of the "comité locaux" and the coöperation-leaders.

As mentioned before coöperations play an active role in the artisanal fisheries. Very important is the "Credit Maritime Mutuel", with "caisses regionaux", which operates as a bank for the artisanal fishermen. This coöperative organization finances the investment of this fishermen and for this purpose the "Credit Maritime Mutuel" provides low interest loans and the Government subsidies of 20% maximum.

IV French fisheries and the European Community

Yearly landings of about 700.000 ton means a third place in the rank of European seafishing nations, after Denmark and Great-Britain. The value of French landings however is the highest of these countries; represented in Dutch guilders: f 2,1 mrd, against f 1,5 mrd for Italy and f 1,0 mrd for the United Kingdom. High priced products such as oysters, tuna, hake and langoustines which are well represented in the French fish production, cause this relatively high total value.

Important factors relating to the French position in the EC are freedom of acces to EC fishing waters and agreements with Third Countries, especially Canada and Norway. Owing to a high import surplus it is in the French interest to maintain tariffbarriers in order to exclude cheap imports of fish from Third Countries. One of the objections of the French fishing industry stated by the "Union des Armateurs" is the too biological approach of the catch limitations of the European Commission. Proper Management of the EC stocks needs a greater weight to socio-economical factors, is the opinion of the "Union".

V Commerce, processing and fish consumption

The French fish consumption is somewhat higher than the Dutch one (13,5 against 12,5 kg per inhabitant per year). Wet fish makes 70% of the sale of the fish retailers.

The French system of fish distribution is not highly integrated, because there are a great number of isolated local markets. It is possible that for this reason there is a lack of streaming

of the fish products from the coast to the big cities. It may be that fish-wholesalers in these cities prefer buying their fish from big foreign companies, above buying from the dispersed French fish merchants.

The French import surplus increased every year in the past 20 years. In 1965 the value of the imports of fish amounted about one third of the total landingsvalue, in 1980 however this value of the import was 20% above the value of the own fish production. Denmark is the most important supplier for France, where as the Netherlands take the third place in this rank. From the point of view of the Dutch exportvalue France is the third buyer, after Belgium and Western Germany.

Bijlage 1

Programma van de studiereizen

Eerste reis: 5 t/m 11 november 1978

Parijs:

- Maandag 6 november - Union des Armateurs a la Pêche de France
- Crédit Maritime Mutuel
- Direction des Pêches Maritimes; Ministère des Transports
- Dinsdag 7 november Bezoek aan Rungis (de vishallen)
Doorreis naar Concarneau

Concarneau:

- Woensdag 8 november - FROM - Bretagne
- Syndicat Concarneau d'Armement
- Comité Local des Pêches Maritimes

Lorient:

- Donderdag 9 november - Comité Local des Pêches Maritimes
- Armement Lucas
- Groupement professionnel des Negociants et Transformateurs en produits de la mer
- Vrijdag 10 november - Armement Jégo Quéré

Tweede studiereis: 18 t/m 25 september 1979

Boulogne:

- Dinsdag 18 september - Union des Armateurs à la Pêche de France
- FROM Nord
- Comité Local des Pêches Maritimes (Boulogne)
- Armement Delpierre
- Comité Local (Fécamps)
Er werd een ronde tafel gesprek gehouden met vertegenwoordigers van deze organisaties
- Woensdag 19 september - Importeur Descôtes
- Institut Scientifique et Technique des Pêches Maritimes (ISTPM)
- Bezichtiging haven

Etaples: - Coöperative Etaploise

Fécamp:

- Donderdag 20 september - Haven met vissersschepen bezichtigd
- Vrijdag 21 september - Bedrijf Normande des Produits de la Pêche

Honfleur:

- Zaterdag 22 september - Comité Local
- Affaires maritimes à Honfleur
- Zondag 23 september reis naar Parijs

Parijs:

- Maandag 24 september - Direction des Pêches Maritimes, ministère des Transports
- Fonds d'Intervention et d'Organisation des Marchés des produits de la pêche et de la conchyliculture (FIOM)
- Comité Central des Pêches de France
- Dinsdag 25 september - Centre d'Etude et d'Action Sociale Maritime (CEASM)

Bijlage 2 Vlootoverzicht; uit: Statistiek des Pêches Maritimes 1978
Moyens de production - flotte

Situation de la flotte au 31 décembre 1977 par types de navires et tranche de tonnage (navires armés dans l'année)

Types de navires	Jusqu'à 25 tonneaux			Plus de 25 à 50 tonneaux			Plus de 50 à 100 tonneaux			Plus de 100 à 250 tonneaux		
	N	T	P	N	T	P	N	T	P	N	T	P
Chalutiers de grande pêche salée												
Chalutiers de grande pêche mixtes sauteurs congélateurs	372	6419	48837	678	24420	169719	86	6524	32427	189	30962	120705
Chalutiers de pêche fraîche (1)	1	21	150	25	1118	7088	8	645	3773	5	984	3645
Chalutiers de pêche et congélateurs (2) (à l'exclusion de ceux de la grande pêche)	23	489	3360	8	246	1956	1	74	330	7	956	3549
Sardinières congélateurs				24	1116	7657	23	1846	6484	23	3066	9206
Thoniers de pêche fraîche	1	23	180	16	706	4353	8	604	2570	6	1409	4068
Thoniers congélateurs	12	182	1191	24	1080	5418	5	302	1195	10	1867	3739
Langoustiers de pêche fraîche (caseyeurs)												
Langoustiers congélateurs												
Navires frigorifiques et de transport	1005	11547	9338	307	11080	64826	42	2595	8737	18	3219	4294
Navires polyvalents (3)												
Embarcations diverses de moins de 10 tonneaux	9444	33644	304036	2	92	200	2	129	140	3	315	560
Total	10858	52325	451136	1084	39858	261217	175	12719	55656	261	42778	149766
Pour mémoire:												
Navires de recherches scientifiques							1	94	200	1	176	320
Navires sabliers												

N: nombre de navires

T: jauge brute globale

P: puissance globale en CV

(1) Il faut entendre par chalutiers, les navires pratiquent exclusivement la pêche au chalut

(2) Sous cette rubrique, sont recensés les chalutiers de pêche au large pratiquant la pêche fraîche et la congélation suivant les besoins du marché

(3) Il faut entendre par navires polyvalents ceux pratiquant indifféremment plusieurs métiers (utilisant plusieurs engins

Bijlage 2 (vervolg)

Types de navires	Plus de 250 à 500 Plus de 500 à 1000 Plus de 1000 tonneaux						tonneaux Récapitulation					
	N	T	P	N	T	P	N	T	P	N	T	P
Chalutiers de grande pêche salés				1	948	1500				1	948	1500
Chalutiers de grande pêche mixtes sauteurs congélateurs							14	23852	51765	14	23852	51765
Chalutiers de pêche fraîche (1)	48	17530	72352	38	24062	98186	1	1042	2642	1412	110959	544868
Chalutiers de pêche et congélateurs (2) (à l'exclusion de ceux de la grande pêche)				5	3440	16976						
Chalutiers thoniers										10	4224	20621
Sardinières congélateurs	1	389	920							41	2740	14560
Thoniers de pêche fraîche	1	259	600							33	1198	6566
Thoniers congélateurs	4	1443	5050	17	11239	39905	5	6786	18238	71	6287	23947
Langoustiers de pêche fraîche (caseyeurs)										57	22210	74364
Langoustiers congélateurs	4	1125	1672							41	1564	7804
Navires frigorifiques et de transport										14	2992	5411
Navires polyvalents (3)	5	1778	3589	1	598	1380	1	1191	1100	1379	32008	177308
Embarcations diverses de moins de 10 tonneaux										9451	34180	304936
Total	63	22524	84183	62	40287	157947	21	32871		12524	243362	1233650
Pour mémoire:												
Navires de recherches scientifique										2	270	520
Navires sables												

Bijlage 3 Voorbeeld van de financiering van een stalen 19,5 m schip ten behoeve van de kustvisserij

Bouwprijs Ffrs 2 mln

Investeringspremies:		
Voor het voldoen aan SIA-normen 1)	6%	
Voor het deelnemen aan een gezamenlijke beheers- vorm 2)	4%	
Voor diversificatie	5%	
Voor jonge schippers	5%	
	20% = Ffrs	400.000
Regionale subsidie	"	280.000
Lening van het "Fonds Developpement Economique et Sociale" (FDES)	"	1.193.877
Eigen kapitaal (minimum)	"	126.123
		<hr/>
		<u>Ffrs 2.000.000</u>

- 1) SIA: Société Interprofessionnelle artisanale
- 2) Groupements de gestion, zie pag. 49 van het rapport.

Bron: "France Pêche 1980.

De FDES lening wordt verstrekt via "Le Credit Maritime Mutuel", tegen een lage rente: tot Ffrs 500.000 5%, daarboven tegen 5,5%. Dit bedrag is in deze cijferopstelling afgestemd op het minimaal benodigd eigen kapitaal. Dit bedraagt Ffrs 190.000 (9½% van het investeringsbedrag), doch hiervan moet een gedeelte worden gedeponereerd bij de coöperatieve kredietverstrekende instantie. In dit geval bedraagt de storting bij de coöperatieve bank Ffrs 40.000 + 2% over het leningsbedrag. Deze afdracht is voor een deel een verplichte deelname in het kapitaal van de coöperatieve bank en voor het resterende gedeelte dient bijgedragen te worden in het garantiefonds van de coöperatieve bank.